

Uluslararası
Çalışma Örgütü

► ILC.111/Report IA

Sosyal adaletin geliştirilmesi

Uluslararası Çalışma
Konferansı 111. Oturum, 2023

Rapor I(A)

☐ Sosyal adaletin geliştirilmesi

Genel Direktör Raporu

Gündemin ilk maddesi

Telif Hakkı © Uluslararası Çalışma Örgütü 2018

Birinci Basım 2023

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) yayınları Evrensel Telif Hakları Sözleşmesi'nin 2. Maddesine göre telif hakkı korumasına sahiptir. Bununla birlikte, bu yayınlardan kaynak belirtilmek suretiyle izin almadan kısa alıntılar yapılabilir. Basım ve çeviri hakları için ILO Publications (Rights and Licencing), International Labour Office, CH-1211 Cenevre 22, İsviçre adresine posta yoluyla veya rights@ilo.org adresine e-posta ile başvurulmalıdır. ILO bu tür başvuruları memnuniyetle karşılamaktadır.

Basım haklarıyla ilgili kuruluşlara kayıtlı kütüphaneler, kurumlar ve diğer kullanıcılar, kendilerine bu amaçla verilen izinlere dayanarak yayınları çoğaltabilirler. Ülkenizdeki bu tür kuruluşlar için bakınız: www.ifrro.org.

Sosyal adaletin geliştirilmesi Cenevre: Uluslararası Çalışma Ofisi, 2023

ISBN 978-92-2-037791-8 (basım)

ISBN 978-92-2-037792-5 (çevrimiçi PDF)

ISSN 0074-6681 (basım)

Aşağıdaki dillerde de mevcuttur:

Arapça: ISBN 978-92-2-037801-4 (basım), ISBN 978-92-2-037802-1 (çevrimiçi PDF);

Çince: ISBN 978-92-2-037799-4 (basım), ISBN 978-92-2-037800-7 (çevrimiçi PDF);

Fransızca: ISBN 978-92-2-037793-2 (basım), ISBN 978-92-2-037794-9 (çevrimiçi PDF);

Almanca: ISBN 978-92-2-037803-8 (basım), ISBN 978-92-2-037804-5 (çevrimiçi PDF);

Rusça: ISBN 978-92-2-037797-0 (basım), ISBN 978-92-2-037798-7 (çevrimiçi PDF);

İspanyolca: ISBN 978-92-2-037795-6 (basım), ISBN 978-92-2-037796-3 (çevrimiçi PDF);

ILO yayınlarında kullanılan ve Birleşmiş Milletler uygulamalarına uygun olan tanımlamalar ve bu yayınlardaki materyallerin sunumu, ILO'nun herhangi bir ülkenin, bölgenin veya alanın veya yetkililerinin yasal statüsüne veya sınırlarının belirlenmesine ilişkin herhangi bir görüş bildirdiği anlamına gelmemektedir.

Makalelerde, çalışmalarda ve diğer yazılarda ifade edilen görüşlerin sorumluluğu yalnızca yazarlarına aittir ve yayınlanması, ILO tarafından bu yazılarda ifade edilen görüşlerin onaylandığı anlamına gelmemektedir.

Firma isimlerine ve ticari ürün veya süreçlere yapılan atıflar, bu isimlerin veya ürünlerin Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından desteklendiği anlamına gelmez. Ayrıca, belirli bir firma, ticari ürün veya süreçten bahsetmemek, bunların onaylanmadığı anlamına gelmez.

ILO yayınları ve dijital ürünler hakkında bilgi almak için: www.ilo.org/publns adresini ziyaret edebilirsiniz.

RELMEETINGS tarafından düzenlenmiştir: ILC111(2023)-I(A)-[CABINET-230417-001]-En.docx

İsviçre'de basılmıştır.

Önsöz

COVID-19 salgınının etkileri, artan hayat pahalılığı, aşırı hava olayları ve jeopolitik istikrarsızlıktan yaklaşan küresel borç krizine kadar uzanan, birbirinden farklı ancak birbiriyle örtüşen bir dizi zorlukla karşı karşıya bulunuyoruz. Bu zorlukların çalışma yaşamı üzerindeki etkileri, sosyal adalete yönelik ilerlemeyi tersine çevirmese de önemli ölçüde geciktirmektedir.

Uluslararası Çalışma Konferansı'na sunduğum bu ilk rapor, sosyal adaletin geliştirilmesi ve insana yakışır işin teşvik edilmesi ile ilgili vizyonumu ortaya koymaktadır. Günümüz çalışma yaşamının karşı karşıya olduğu ve hemen harekete geçmemiz gereken kalıcı adaletsizlikler, eşitsizlikler ve güvensizlikler gibi yalın gerçeklikleri incelemektedir. Raporda, söz konusu gerçeklikleri insana yakışır iş üzerinden ele almak için ILO'nun yanı sıra hükümetler ve işçi ve işveren örgütlerinin gerekli göreceği eylemler göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca, kurumlar arası bütünlük eylem dahil olmak üzere insan merkezli ve hak temelli yaklaşımımızı ilerletmek için gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde var olan stratejik fırsatlar vurgulanmaktadır.

Küresel olarak, karşılaştığımız zorlukların ölçeği ile orantı şekilde tutkulu olmalıyız. Eşsiz üçlü bir araya gelme gücümüzden yararlanarak ve kalıcı değerlerimizin rehberliğinde, sosyal adaleti geliştirmek ve toplumsal sözleşmeyi yenilemek için çalışan, çok taraflı sistemdekiler dahil diğer kilit aktörler ile bir Küresel Koalisyon oluşturmamız gerekiyor.

Tüm delegeleri raporumu dikkate almaya ve üzerinde çalışmaya davet ediyorum. Görüşleriniz ve fikirleriniz bu küresel tutkuyu şekillendirecektir. Bilgi ve deneyiminiz bu yolculuğun yönünün belirlenmesinde çok kıymetli olacaktır. Ve sosyal adalet görevimize olan sarsılmaz bağlılığınız, bu temel hedefi tüm ulusal ve uluslararası politikaların merkezine almak için ihtiyaç duyduğumuz ivmeyi sağlayacaktır.

Gilbert F. Houngbo
Genel Direktör

İçindekiler

	Sayfa
Önsöz.....	3
Bölüm 1 Sosyal adalet arayışı	7
Sosyal adalet nedir?	7
İnsana yakışır iş yoluyla sosyal adaleti geliştirmek.....	10
Bölüm 2 Dünya kritik bir dönemece mi ulaştı?.....	13
Adaletsizlikler devam ediyor.....	13
İşgücü piyasasında güvencesizlik yaygın.....	14
Eşitsizlik çok fazla ve artmakta	15
Şiddetlenen krizler	16
Sosyal sözleşmeler çözülüyor.....	17
Bölüm 3. Sosyal adaletin geliştirilmesi, insana yakışır işin teşvik edilmesi	19
İşin kapsayıcı ve etkili yönetişiminin geliştirilmesi.....	20
Tam, üretken ve özgürce seçilmiş iş imkanına ve yaşam boyu öğrenmeye erişimin sağlanması	22
Adil sonuçlar için işgücü piyasası kurumlarının canlandırılması.....	24
İnsanların yaşam döngüsü boyunca korunması ve geçişlerin hakkaniyete uygun hale getirilmesi	25
Bölüm 4. Küresel Sosyal Adalet Koalisyonu'nun Oluşturulması.....	27
Savunuculuk ve politika diyalogu yoluyla sosyal adaletin geliştirilmesi.....	27
Daha iyi koordine edilmiş bir çok taraflılığın mihenk taşı olarak sosyal adalet.....	28
Daha fazla politika tutarlılığı için uluslararası politika koordinasyonu.....	29
Yeniden uygulamaya konulan bir sosyal sözleşme için yeniden canlandırılan üçlü yapı.....	30

□ Bölüm 1

Sosyal adalet arayışı

“Evrensel ve kalıcı barış ancak sosyal adalete dayalı olarak kurulabileceğinden...”

1. Şiddetlenen krizlerin damgasını vurduğu zamanlarda yaşıyoruz. Her kriz, mevcut sistemlerimizde ve politikalarımızda uzun süre devam eden zayıflıkları ortaya çıkarır. Bu fay hatlarının altında, her bozulma ile milyonlarca insanın daha da geriye itildiği yapısal eşitsizlikler yatmaktadır. Her krizin neden olduğu belirsizlik dönemleri işletmeleri yatırım yapmaktan caydırmakta, ekonomilerin yeterli istihdam yaratmasını engellemekte ve çoğu işçileri ve ailelerini en temel ihtiyaçları nasıl karşılayacakları konusunda güvensiz bırakmaktadır. Yakın zamanda yapılan bir küresel anketin katılımcılarının neredeyse dörtte üçü “çabaladıklarını” veya “muzdarip olduklarını” söylemekte, yalnızca dörtte birinden biraz fazlası ise kendilerini “müreffeh” olarak görmektedir.¹ Toplumdaki bir şeylerin son derece adaletsiz olduğu algısı ve bunun yarattığı sosyal rahatsızlık, günümüzdeki sosyal dengesizliğin en önemli nedenlerinden biridir.
2. Evrensel ve kalıcı huzurun ancak sosyal adalet temelinde olması halinde sağlanabileceği inancı, sosyal adaleti, çalışma koşullarının iyileştirilmesine odaklanan bir örgütün nihai hedefi haline getirmek için ILO’nun kurucularını harekete geçirmiştir.² Örgütlenme özgürlüğü ilkesinin tanınmasına dayanan bu ilk toplumsal sözleşme, benzersiz bir yönetim biçiminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Hükümetler ve işçi ve işveren örgütleri, günümüzün çoğunlukla kabul edilemez olan çalışma koşullarını ve yaygın güvensizliği, yoksunluğu ve endüstriyel huzursuzluğu ele almak üzere ILO’da bir araya gelmiştir. ILO’nun kurulduğu zamanda ulusal düzeyde neredeyse hiç var olmayan üçlü yapı, sosyal adaleti geliştirmek için yerleşik bir usul aracı haline gelmiştir.
3. 1944 tarihli Philadelphia Bildirgesi, ILO’nun, insan onuru ve özgürlüğü, eşitlik ve fırsat eşitliği gibi temel değerleri esas alan sosyal adalet görevini güçlü bir şekilde yeniden teyit etmiştir. Sosyal adaletin sağlanmasını tüm ulusal ve uluslararası politikaların temel amacı haline getirmiş ve ekonomi ve ekonomi politikalarını bu temel hedefin hizmetine sunmuştur.³

Sosyal adalet nedir?

4. Toplumlar, politikalar ve kurumlar adil veya adaletsiz olarak nitelendirilebilir. Ancak hangi sosyal adalet anlayışı bu değerlendirmeyi şekillendirmektedir? Bu bakış açısı, sosyal adaletin sağlanmasına yönelik sürekli ve uyumlu eyleme nasıl rehberlik edebilir?
5. Sosyal adalet, “ırk, inanç veya cinsiyete bakılmaksızın tüm insanların, özgürlük ve haysiyet, ekonomik güvenlik ve fırsat eşitliği koşullarında hem maddi refahlarını hem de manevi gelişimlerini sürdürme hakkına sahip olması” arzusu ile ifade edilmektedir.⁴ ILO’nun “emeğin bir emtia olmadığı” şeklindeki kuruluş ilkesinde ifade edildiği üzere, insan onurunun içsel değerine dayanmaktadır.⁵

¹ Gallup, “Gallup Global Life Evaluation Index”. Anket, Nisan 2021 ile Ocak 2022 arasında yapılmıştır.

²ILO Anayasası’nın Önsözü. Bu ilke, 1919 Versay Antlaşması Bölüm XIII’de de yer almıştır.

³Philadelphia Bildirgesi, Bölüm II(b) ve (c).

⁴Philadelphia Bildirgesi, Bölüm II(a).

⁵Philadelphia Bildirgesi, Bölüm I(a). Bu ilke, aynı zamanda Versay Antlaşması Bölüm XIII’de “emek yalnızca bir emtia veya ticaret malzemesi olarak görülmemelidir” şeklinde yer almıştır.

6. Adalet, eşitlik ve kişinin kendi hayatını şekillendirmek için söz sahibi ve aracı olmasıyla ilgilidir. Her insanın üretken ve onurlu bir hayat yaşayabilmesi için istihdam fırsatlarına ve yeterli bir yaşam standardına erişebilmesi ile ilgilidir. Paylaşılan refahla ve gelirin kesilmesi veya yetersiz veya aralıklı olması durumunda alınan güvenlik önlemleriyle ilgilidir. Ve söylemeye gerek olmadığı görülse de bir toplumdaki hukukun üstünlüğü ve adalete erişim ile ilgilidir.
7. Sosyal adalet, ahlaki bir zorunluluk olmanın ötesinde toplumların ve ekonomilerin daha uyumlu ve etkin bir şekilde işlemlerini sağlar. Ülkelerin ve insanların üretkenlik potansiyelini ortaya çıkarır ve kapsayıcı büyümenin önkoşulu olan, yoksulluk ve eşitsizliğin sürdürülebilir şekilde azaltılmasının yolunu açar. Barışı, istikrarı ve nesiller arası dayanışmayı meydana getirir.
8. Sosyal adalet, genel olarak dört boyut temelinde tanımlanabilir. Birinci boyut, **evrensel insan hakları ve yetkinliklerdir**. Evrensel insan hakları, diğerlerinin yanı sıra, yeterli yaşam standardı, eğitim, sağlık ve sosyal güvenliğe erişimi içermektedir. Demokratik katılım ve sosyal diyalogun temellerini oluşturan örgütlenme özgürlüğünü de içermektedir. Bunlar, Birleşmiş Milletler (BM) 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, BM 1966 tarihli Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara ilişkin Uluslararası Sözleşme ve Medeni ve Siyasi Haklara ilişkin Uluslararası Sözleşme ve ILO 1998 tarihli Çalışma Yaşamında Temel İlkeler ve Haklar Bildirgesi (2022 yılında değiştirilen haliyle) ve diğer belgeler dahil olmak üzere çeşitli belgelerde ifade edilmiştir. Bu boyut, öncelikle bu evrensel hakların uluslararası belgelerde (uluslararası çalışma standartları dahil) ifade edilmesi ve bunların örneğin bir yandan etkin bir kamu hizmetleri erişimini diğer yandan örgütlenme özgürlüğü gibi yetkinleştirici hakların gerçekleştirilmesini sağlayan ulusal düzeydeki mevzuat, politikalar ve kurumlarda uygulanması ile ilgilidir.
9. Evrensel insan hakları, belirli temel yetkinliklere yetki verilmesi olarak değerlendirilebilir.⁶ ILO'daki çalışma yaşamının geleceğine ilişkin insan merkezli bir yaklaşım ile ilgili müzakereleri ve Birleşmiş Milletler bünyesindeki insani gelişme anlayışını önemli ölçüde etkileyen yetkinlikler yaklaşımı, yetkinlikleri ve bunlardan yararlanmaya yönelik önemli fırsatları sosyal adaletin geliştirilmesi için zorunlu bir koşul olarak görmektedir. Bu perspektiften bakıldığında, yoksulluğun neden olduğu onur kırıcı durumlar ve sefalet, yalnızca gelirden yoksun kalmayı değil, aynı zamanda, ekonomi ve toplumda insan onurunu ve üretken katılımı sağlamak için gerekli olan örneğin yeterli beslenme, sağlık hizmeti ve kaliteli eğitimden yoksunluk gibi yetkinlik yoksunluğu da yansıtmaktadır.
10. İkinci boyut, insanların maddi esenliklerini ekonomik güvenlik koşullarında sürdürmelerini sağlayan istihdama ve üretken faaliyete ilişkin **fırsatlara eşit erişim** ile ilgilidir. Anlamli bir iş elde etme ve topluma katkıda bulunma fırsatı dahil olmak üzere, ekonomik faaliyetlerde bulunmaya ve bu tür çabalar için ödüllendirilmeye yönelik önemli fırsatlara odaklanmaktadır.⁷ "Adil fırsat eşitliği"⁸ ve eşit muamele ilkelerine dayanmaktadır. Öncelikle, üretken ve özgürce seçilmiş istihdama ilişkin fırsatlara erişim sağlayan politikalar ve tedbirler ile ilgilidir.
11. Üçüncü boyut, daha geniş **adil dağıtım** kavramını kapsamaktadır. Bu boyut, ekonomik büyümenin faydalarının toplumdaki en dezavantajlı veya kırılgan kişileri dikkate alarak adil bir

⁶Yetkinlikler, insanların değerli kabul edilen işleri yapma ve sıfatlara sahip olma yetkinlikleri veya kabiliyetleri olarak anlaşılmaktadır. İyi beslenme, sağlıklı olma ve hastalıklardan arı olma ve eğitim alma özgürlüğü örnek olarak gösterilebilir. Yetkinlik yaklaşımı, insani gelişme ve esenliğin değerlendirilmesinin merkezini, herhangi bir kaynaktan, insanların bu kaynaklarla "olabilecekleri ve yapabilecekleri" şeyler olarak değiştirir. Bkz. Amartya Sen, *Development as Freedom* (Oxford New York: Oxford University Press, 1999); and Martha C. Nussbaum, *Creating Capabilities: The Human Development Approach* (Cambridge, MA: Belknap Press of Harvard University Press, 2011).

⁷Katılımcı adalet tartışması için bkz. Michael J. Sandel, *Justice: What's the Right Thing to Do?* (Farrar, Straus and Giroux, 2009).

⁸John Rawls, *A Theory of Justice* (Harvard University Press, 1971) adlı kitabında, hakkaniyet olarak adaletin iki ilkesini ortaya koyar. Bunlardan ilki, herkes için eşit temel özgürlüklerin garantisi, ikincisi ise (sözcüksel olarak bağımlı olan) "fark ilkesi" ile adil fırsat eşitliği (s. 302). Ayrıca bkz. Alexander Kaufman, *Rawls's Egalitarianism* (Cambridge University Press, 2018).

şekilde paylaşılması dahil olmak üzere dağıtım sonuçlarındaki hakkaniyet ile ilgilidir.⁹ Şüphesiz ki, sosyal adalet sadece üretkenlik kazanımlarından elde edilen faydaların doğru bir şekilde paylaşılması ile ilgili değildir. Aynı zamanda, toplumları ayakta tutan ve ekonomilerin günlük işleyişini destekleyen örneğin ücretli ve ücretsiz bakım işi gibi işleri doğru bir şekilde kabullenmek ve değer vermek ile ilgilidir. Bu boyut öncelikle, dağıtım öncesi ve yeniden dağıtım politikaları kapsamında eşitsizliği ele alan ve kapsayıcılığı ve refah paylaşımını geliştiren kurumlar ile ilgilidir. Güç dengesizliklerinin, dağıtıma ilişkin sonuçları ve bu dengesizlikleri dengeleyen kurumları nasıl etkileyebileceğinin değerlendirilmesini içermektedir.

12. Dördüncü boyut **adil geçişler** ile ilgilidir. Bu boyut, önemli dönüşümlerin insanların esenliğini zamanla nasıl etkilediğini yansıtmaktadır. Bu, küreselleşme, teknolojik, demografik, çevresel ve diğer dönüşümler ve şiddetlenen krizler ile ilişkili dönüşümleri kapsamaktadır. Dirençli toplumlar ve ekonomiler inşa etmek için gerekli olan yetkinlikleri ele almaktadır. Uluslararası Çalışma Konferansı tarafından 2019 yılında kabul edilen Çalışma Yaşamının Geleceğine ilişkin ILO Yüzüncüyıl Bildirgesi'nde (Yüzüncü Yıl Bildirgesi), bu boyut, çalışma yaşamında gerçekleşmekte olan dönüşümlere insan merkezli bir yaklaşıma odaklanılarak yansıtılmaktadır.¹⁰ Bu boyut, öncelikle fırsatları en üst seviyeye çıkaran ve riskleri azaltan ve insanların bu dönüşümlerin ve şiddetlenen krizlerin beraberinde getirdiği geçişlerde yön belirlemesini sağlayan politikalar ve önlemler ile ilgilidir.
13. Bu dört boyut birbiriyle ilişkili ve birbirine bağlıdır (Şekil 1). Toplumlar, bu boyutları, özellikle, politika oluşturma ve uygulama ile ilgili alanlarda yaptıkları seçimlerde, kendilerini yönetme biçimleriyle ortaya koyarlar. Bu tür seçimler, herhangi bir toplumun örtük sosyal sözleşmesini ifade eder.¹¹

⁹Philadelphia Bildirgesi, "ilerlemelerin sonuçlarından herkesin adil bir pay almasını ve istihdam edilen ve bu tür bir korunmaya muhtaç olan herkese asgari yaşam koşulları sağlayacak bir ücret verilmesini" sağlayacak politikalara atıfta bulunmaktadır. Eşitsizliklerin "en az avantajlı olanlar için en çok fayda" sağlayacak şekilde düzenlenmesini öngören farklılık ilkesinin açıklaması için ayrıca bkz: A Theory of Justice (Harvard University Press, 1971).

¹⁰Ayrıca BM Genel Kurulu tarafından, temiz, sağlıklı ve sürdürülebilir çevre hakkının evrensel bir insan hakkı olarak tanınmasına da yansıtılmıştır. Bkz. BM Genel Kurulu'nun 76/300 sayılı [Bir İnsan Hakkı Olarak Güvenli, Temiz, Sağlıklı ve Sürdürülebilir Çevre Hakkı kararı](#), A/RES/76/300 (2022).

¹¹Bir sosyal sözleşme, ülkeden ülkeye ve zaman içinde değişiklik göstermekle birlikte, hükümet ile vatandaşlar arasındaki ve nüfusun farklı grupları arasındaki ilişkileri tanımlayan örtük bir düzenleme olarak anlaşılabilir. Bir toplumun nasıl organize edildiğine, müşterek kurumların işleyişini ve kaynakların dağıtımını (kamu mallarının belirlenmesi dahil) yöneten normlar ve kurallara, bu konudaki bireysel ve müşterek sorumluluklara ve sosyal adaleti sağlamak için oluşturulan politikalara dair ortak bir anlayışı yansıtmaktadır. Bkz. ILO, [Sosyal sözleşme ve çalışma yaşamının geleceği](#), Bilgi Notu No. 4, Çalışma Yaşamının Geleceğine ilişkin Yüzüncüyıl Girişimi, 2016.

Şekil 1. Sosyal adaletin geliştirilmesi

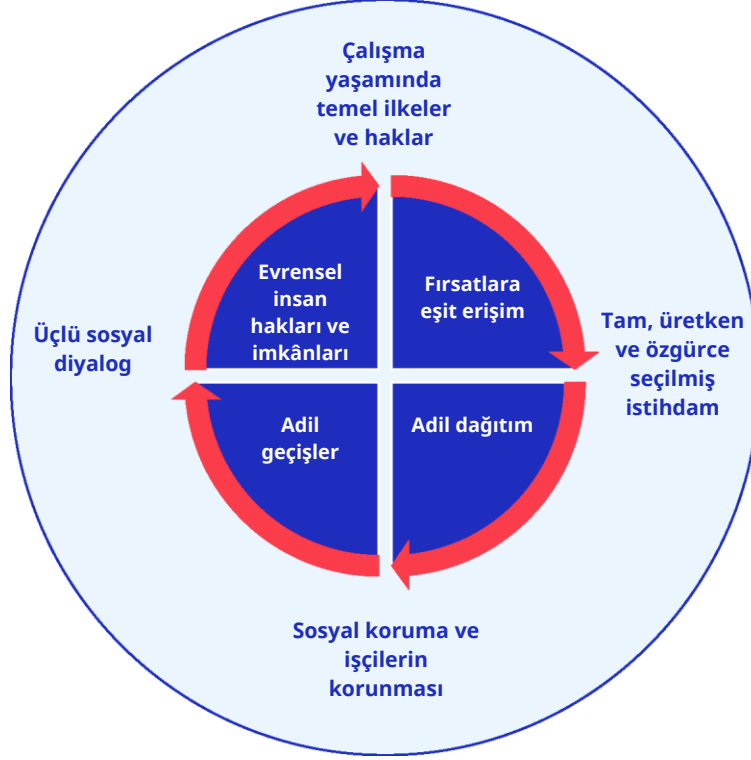

İnsana yakışır iş yoluyla sosyal adaleti geliştirmek

14. İnsana yakışır işlerin mevcudiyeti ve bunlara erişim, sosyal adaletin bu dört boyutta ilerlemesinde merkezi bir rol oynar. İşgücü geliri, çoğu hanenin başlıca gelir kaynağını oluşturmaktadır. Tam, üretken ve özgürce seçilmiş istihdama ve sosyal korumaya erişim, yaşam standartlarının iyileştirilmesine temel teşkil eder ve insanların potansiyellerini geliştirmesini ve tam olarak gerçekleştirmesini sağlar. İşgücü gelirinde ve sosyal transferlerde sağlanan artışlar eşitsizliği azaltmakta ve kapsayıcılığı artırmaktadır. Ayrıca, çalışma yaşamı, kurallara bağlanması ve iyi düzenlenmesi halinde kişisel esenlik ve sosyal bütünleşme için bir kaynak sağlayabilir. Sürdürülebilir işletmeler, ekonomik faaliyete ilişkin faydalarının oluşturulması ve paylaşılması ile ilgili adil katılıma ve adil geçişlere yönelik bu tür fırsatların sağlanması konusunda önemli bir role sahiptir.
15. Bu bağlamda, çalışma yaşamında temel ilkeler ve hakların elde edilmesi, özgürce seçilmiş istihdam fırsatlarına eşit bir temelde erişmek ve adil dağıtım sonuçlarına yönelik işgücü ilişkilerini dengelemek için gerekli yetkinlikleri sağlamaktadır. Bu yetkinleştirici haklar, işçi ve işveren örgütlerine, sosyal diyalog ve üçlü yapı dahil olmak üzere adil geçişlerin olduğu sürdürülebilir kalkınmaya yönelik rotalar oluşturmak için ihtiyaç duydukları aracı sağlamaktadır.
16. Bu itibarla, 2008 tarihli ILO Adil Bir Küreselleşme İçin Sosyal Adalet Bildirgesi'nde (2022 yılında revize edilen) belirtilen İnsana Yakışır İş Gündemi, evrensel sosyal adalet amacı için bir takım net hedefler belirlemektedir (Şekil 2). Yetkinleştirici hakların elde edilmesi ve diğer yetkinliklere sahip olunması için normatif bir çerçeve sağlamaktadır. Sosyal diyalogu ve işçi ve işveren örgütlerinin işgücü piyasalarının üçlü yönetim yapısına ve adil geçişlere katılımını teşvik etmektedir. Herkesin yeterli bir yaşam standardına sahip olabilmesi amacıyla, tam, üretken ve özgürce seçilmiş istihdam fırsatlarına erişimi ve sosyal korumanın aşamalı olarak genişletilmesini ele almaktadır. Ayrıca, insanların, ilerlemenin nimetlerinden adil bir pay almasını sağlayan ve çalışma hayatları boyunca

karşılaşacakları geçişlerde yön belirlemesine yardımcı olan politikalar ve kurumlar tesis etmektedir. Bu konudaki öncelikler 3. Bölüm’de ele alınmaktadır.

□ Şekil 2. İnsana yakışır iş yoluyla sosyal adaleti geliştirmek

17. Aynı zamanda, insana yakışır iş ile insani gelişmenin sosyal adaletin çeşitli boyutlarına yansıyan diğer yönleri arasında nedensel bağlantılar bulunmaktadır. Örneğin, sağlık hizmetlerine ve kaliteli eğitime etkin erişim, istihdama erişim yetkinliklerini geliştirip ülkelerin üretkenlik potansiyelini ortaya çıkarırken, insana yakışır işe erişim, işçilerin ve ailelerinin yeterli beslenme, sağlıklı olma ve kaliteli eğitim alma olasılığını artırmaktadır.
18. İnsana yakışır iş ile insani gelişmenin diğer yönleri arasındaki bağların güçlendirilmesi, geliştirilmiş eğitim düzeyleri, iyi beslenmiş ve sağlıklı bir nüfus ve işgücü, daha iyi beceriler ve üretkenlik ve artan gelir düzeyleri vasıtasıyla olumlu ve sürdürülebilir bir kalkınma yörüngesini oluşturma potansiyeline sahiptir. Yeterli bir geçim ücreti ve sosyal koruma, düşük gelirli hanehalklarının mali kaynaklarını önemli ölçüde artırabilir ve böylece bu hanehalklarının, katkı sağlayan ancak hala çocuk olan aile üyelerine bel bağlama olasılığını azaltabilir. Böylece, bu çocuklar eğitimlerine devam edebilir ve kendilerinin ve gelecek nesillerin beklentilerini iyileştirebilir. Bu da eşitsizliğin nesiller arası hareketlilik üzerindeki engelleyici etkilerini azaltır.
19. Aynı şekilde, yeterli bir yaşam standardı, etkili sağlık hizmetlerine erişim ve kaliteli bir eğitim açısından sosyal adaleti ilerletmedeki başarısızlık, insana yakışır işe yönelik ilerlemeyi baltalamaktadır. Örneğin, dünya genelinde 244 milyondan fazla çocuk ve genç hala okula gitmemektedir ve düşük ve orta gelirli ülkelerdeki her on çocuktan yedisi on yaşındakilere yönelik basit bir hikâyeyi okuma ve anlama yetkinliğine sahip değildir.¹² Kaliteli eğitime erişimde yaşanan bu yoksunluklar, milyonlarca çocuğun çalışma yaşamında olduğu ve yakın bir zamanda milyonlarca çocuğun bu gruba katılabileceği anlamına gelmektedir. Söz konusu yoksunluklar bu

¹² United Nations, *Report on the 2022 Transforming Education Summit*, January 2023.

çocukların gelecekteki insan insana yakışır istihdama ve kendilerinin ve ailelerinin sağlık ve esenliği için yeterli bir yaşam standardına erişme fırsatlarına ve üstelik yaşamları boyunca maruz kalacakları risklere karşı korunmalarına zarar vermektedir. Bu tür akametler bireysel “beşerî sermaye eksikliğinden” daha fazla şeyi yani üretkenlik potansiyelini ve ülkelerin insana yakışır işi ilerletme ve güvence altına alma kapasitesini sınırlayan bir krizi temsil etmektedir.

- 20.** ILO, yeterli bir yaşam standardı ve sağlık hizmetleri ve kaliteli eğitime etkin erişim açısından sosyal adalet arayışının kendi görevinin gerçekleştirilmesi için zaruri olduğunu uzun zamandır bilmektedir.¹³ Benzer şekilde, insana yakışır iş olmadan da sürdürülebilir kalkınmanın başarılması mümkün değildir. Bu bizim ortak gündemimizdir.

¹³Bkz. Philadelphia Bildirgesi, Bölüm III. Ayrıca bkz. etkili yaşam boyu öğrenme ve herkes için kaliteli eğitim aracılığıyla çalışma yaşamının geleceğine yönelik insan merkezli yaklaşımını daha da geliştirmesi için ILO'ya çağrıda bulunan Yüzüncüyıl Bildirgesi (Bölüm III(A)(ii)).

□ Bölüm 2

Dünya kritik bir dönemece mi ulaştı?

21. Dünya, bazıları eski, bazıları yeni olmak üzere sayısız zorlukla karşı karşıya. Sosyal ve ekonomik kalkınma, dünya genelinde ortalama yaşam standartlarının yükselmesine ve fırsatların çoğalmasına katkıda bulunmuştur.¹⁴ Bununla birlikte, birçok ülkede artan ekonomik eşitsizlik ile ilgili ve nüfusun en zengin yüzde birlik kesiminin topladığı aşırı servet ile geri kalanların gelirleri arasındaki genişleyen eşitsizlikle ilgili endişeler son yıllarda artmaktadır.¹⁵ COVID-19 küresel salgını dünya genelinde şok dalgalarına neden olmuş, yaşam standartlarındaki kazanımları tersine çevirmiş ve her toplumun sosyal ve ekonomik politikalarında bulunan zayıf yönleri ortaya çıkarmıştır. Bu durum şu anda borç, yüksek gıda ve enerji fiyatları, aşırı hava olayları ve jeopolitik gerilimler ve çatışmaların zarar verici bir bileşimi ile daha da şiddetlendirmekte, milyonlarca insana acı çektirmekte ve yoksulluk, dışlanma ve eşitsizliğin daha da kötüleşmesi açısından bir tehdit oluşturmaktadır. Sosyal adalet, pek çokları için elde edilmesi zor bir arzu olmaya devam etmektedir.

Adaletsizlikler devam ediyor

22. 2022'nin sonunda, çoğunluğu Sahra altı Afrika'da ve kırılğan ve çatışmalardan etkilenen ekonomilerde yaşayan 685 milyon insanın aşırı yoksulluk içinde yaşadığı tahmin ediliyor.¹⁶ Bu insanlar güvenilir içme suyu, gıda, sanitasyon, sağlık ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli kaynakları elde edememektedir. Böylesine bir yoksunluk insan onuruna yapılan bir hakarettir. Genellikle çocuk işçiliği ve zorla çalıştırma gibi diğer adaletsizliklerle bağlantılıdır. Küresel ölçekte yapılan tahminler, 2020 yılındaki çocuk işçi sayısının 160 milyon olduğunu, ayrıca 2021 yılında 50 milyona yakın insanın modern kölelik koşullarında yaşadığını göstermektedir.¹⁷ 2016 yılından bu yana mutlak çocuk işçi sayısının 8 milyon ve modern kölelik koşullarında yaşayanların sayısının 2,7 milyon artması, sosyal adalet ile tezat oluşturmaktadır.
23. Bu adaletsizliklerle bağlantılı olarak, milyonlarca insan hayatını kazanmak için her gün güvenli olmayan veya sağlıksız işlerde çalışmaktadır. Her yıl yaklaşık 2 milyon işçinin iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucunda öldüğü, yüz milyonlarca işçinin ise iş yerinde yaralandığı tahmin edilmektedir.¹⁸ Ortaya çıkan insanlık trajedisi, ekonomik çıktı ve üretkenlik kaybıyla birleştiğinde, çok sayıda adaletsizlik katmanı oluşturmaktadır.
24. Ne yazık ki, devlet içi çatışmaların çoğu, azınlıkları içeren dışlama ve ayrımcılıkla bağlantılıdır.¹⁹

¹⁴1995 yılında yaklaşık yüzde 35 olan küresel aşırı yoksulluk oranı, 2019 yılında yüzde 10'un altına düşmüştür. Dünya Bankası, *Yoksulluk ve Paylaşılan Refah 2022: Gidişatı düzeltmek*, 2022. Küresel okuryazarlık oranları, 1979 ile 2016 yılları arasında istikrarlı bir artışla yüzde 68'den yüzde 86'ya ulaşmıştır. UNESCO, "Okuryazarlık hakkında bilmeniz gerekenler".

¹⁵Servet dağılımının en tepesinde yer alan yüzde birlik kesim, 1990'lı yılların ortalarından bu yana biriken tüm servetin yüzde 38'ini alırken, en alttaki yüzde 50'lik kesim bu servetin yalnızca yüzde 2'sini almıştır. Lucas Chancel et al., *World Inequality Report 2022* (World Inequality Lab, 2022). Ayrıca bkz. ILO, *Eşitsizlikler ve çalışma yaşamı*, ILC.109/IV(Rev.), 2021.

¹⁶ World Bank, *Poverty and Shared Prosperity 2022*.

¹⁷ ILO and UNICEF, *Child Labour: Global Estimates 2020, Trends and the Road Forward*, 2021; ILO, Walk Free and IOM, *Global Estimates of Modern Slavery: Forced Labour and Forced Marriage*, 2022.

¹⁸ WHO and ILO, *WHO/ILO Joint Estimates of the Work-related Burden of Disease and Injury, 2000–2016: Global Monitoring Report*, 2021.

¹⁹ UN General Assembly, *Conflict prevention through the protection of the human rights of minorities: Report of the Special Rapporteur on minority issues, Fernand de Varennes*, A/HRC/49/46, 2022.

Ayrıca, küresel olarak, istihdam edilenlerin beşte birinden fazlası, çalışma yaşamları boyunca işyerinde fiziksel, psikolojik veya cinsel şiddet ve tacize maruz kalmıştır. Bu durum, söz konusu mağdurların çoğu için tekrarlayan bir deneyimdir.²⁰ Genç kadınların işyerinde cinsel şiddet ve tacize maruz kalma olasılığı genç erkeklerin olasılığının iki katıdır ve göçmen kadınların cinsel şiddet ve tacizi ihbar etme olasılığı göçmen olmayan kadınların olasılığının neredeyse iki katıdır.

İşgücü piyasasında güvencesizlik yaygın

25. Daha önce belirtildiği üzere, insana yakışır istihdamın mevcudiyeti, maddi esenliğin güvenceye alınması ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi için birincil yol olmaya devam etmektedir. İnsana yakışır bir işe sahip olmak, insanların onurlu bir şekilde çalışmasını sağlar ve sosyal içermeyi teşvik eder. Buna rağmen, 2022 yılında küresel ölçekteki işsiz insan sayısının 207 milyon olduğu tahmin edilmektedir. İstihdam fırsatlarına erişim konusundaki acizliğin, gençlerin okuldan işe geçişlerinde başarılı bir şekilde yön belirleme beklentileri açısından önemli etkileri bulanmaktadır. Gençlerin (15 yaş arası) beşte birinden fazlası ne eğitimde ne istihdamda ne de öğrenimde yer almaktadır.²¹
26. İşin aslı, istihdam elde edildiğinde dahi, dünyadaki istihdam edilen nüfusun çoğunluğunun (yüzde 60'tan fazlası) kayıt dışı ekonomide çalışıyor olmasıdır.²² Bu işçilerin yoksulluk içinde yaşama olasılığı, kayıtlı ekonomide çalışanların iki katıdır. Hukukta yeterince tanınmayan ve uygulamada genellikle korumasız olan bu işçiler, dış şoklar ve ekonomik döngüler söz konusu olduğunda çok daha yüksek risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu işçilerin çok büyük bir kısmı, ücretsiz katkıda bulunan aile işçileri, ev işçileri, platform işçileri veya parça başı ücretle evden çalışan işçiler olarak en kırılgan işlerde çalışma olasılığı daha yüksek olan kadınlardır.²³
27. İşgücü piyasasının yeni fırsatlarının bazılarının kırılgan yapısı, güvencesiz çalışma biçimlerindeki artışta açıkça görülmektedir. Genellikle işçilerin yalnızca çalışmalarına ihtiyaç duyulduğunda işe çağrıldığı ve ücret ödendiği çağrı üzerine çalışma düzenlemeleri şeklindeki gündelik iş, gelişmekte olan ülkelerde yaygındır ve yüksek gelirli ülkelerde önemi artmaktadır. Bu çalışma türünü karakterize eden aralıklı ve kısa saatler genellikle irade dışındadır ve sıklıkla zamana bağlı eksik istihdam ile ilişkilendirilir.²⁴ Bu, asgari çalışma saati eşikleri sosyal güvenlik haklarına erişimi engellediğinde kayıt dışılıkla kesişmektedir. 2019 yılında, büyük bir kısmı düşük gelirli ülkelerde bulunan tahmini 165 milyon çalışan daha fazla ücretli çalışma saati peşinde koşmuştur.²⁵
28. İklimle ilgili risklerin ve aşırı olayların artması ekonomik güvenliği daha da yıpratmıştır. İklim değişikliği; işleri, geçim kaynaklarını ve işletmeleri tehlikeye atmaktadır ve dünyanın farklı yerlerini tamamen farklı biçimde etkilemiştir. Sıcaklık istikrarsızlığı, tropikal ve su kaynaklı hastalıklara maruz kalma ve yükselen deniz seviyelerine maruz kalma dahil olmak üzere birçok faktör açısından, düşük ve orta gelirli ülkeler yüksek gelirli ülkelere daha fazla iklim değişikliği etkisine katlanmaktadır (ve katlanmaya devam edecektir).²⁶ İklim değişikliği kötüleştikçe, daha fazla sayıda insan evlerini terk etmeye zorlanacak ve sayıları artan "iklim mültecilerine" katılacaktır.

²⁰Küresel düzeyde, yakın tarihli bir ankete katılan mağdurların yüzde 61,4'ü, çalışma yaşamları boyunca üçten fazla kez şiddet ve tacize maruz kaldıklarını belirtmiştir. ILO, Lloyd's Register Foundation and Gallup, *Experiences of violence and harassment at work: A global first survey*, 2022.

²¹ ILO, *World Employment and Social Outlook: Trends 2023*, 2023.

²² ILO, *Women and men in the informal economy: A statistical update*, 2023.

²³ OECD and ILO, *Tackling Vulnerability in the Informal Economy*, 2019.

²⁴ ILO, *Working Time and Work-Life Balance Around the World*, 2022.

²⁵ ILO, *World Employment and Social Outlook: Trends 2020*, 2020.

²⁶ Lucas Chancel, Philipp Bothe and Tancrède Voituriez, *Climate Inequality Report 2023* (World Inequality Lab, 2023/1).

29. Bu artan ekonomik güvensizlik, 4 milyardan fazla insanı herhangi bir sosyal koruma biçiminin dışında bırakan politika gündemleriyle birleşmektedir. Bu insanların, sağlık ve hastalık yardımlarına, çocuklarının beslenmesi, giyimi ve bakımı için kendilerine yardımcı olabilecek herhangi bir desteğe ve yaşlılıklarında, işsizlik dönemlerinde veya ana gelir sahibinin ölümü durumunda gelire erişimleri yoktur.²⁷
30. Sosyal koruma kapsamının düzeyi ülkeye ve bölgeye göre değişmekle birlikte, kayıt dışı ekonomide çalışanlar, zorla yerinden edilenler dahil göçmen işçiler, gençler ve kadınlar en çok dışlanmış ve kırılgan gruplar arasında sürekli olarak yer alan dört gruptur. Kayıt dışı ekonomideki işçilerin çoğu ne prim ödeme programlara bağlı ne de onları hak kazanmak için “fazla zengin” (veya “yeterince fakir değil”) olarak gören dar hedefli sosyal yardım programlarına dahil değildir ve bu nedenle de “eksik orta” olarak adlandırılırlar.

Eşitsizlik çok fazla ve artmakta

31. İşgücü piyasası güvencesizliğiyle ilgili konulardan biri de eşitsizlik meselesidir. Ekonomilerimizi ve toplumlarımızı nitelendiren yüksek düzeyde eşitsizlik; gelir ve işgücü piyasasına katılım fırsatları ile sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlere erişim dahil olmak üzere çeşitli şekillerde kendini göstermektedir.
32. Ülkelerin büyük çoğunluğunda gelir eşitsizliği artmıştır. Aynı zamanda, yüksek gelirli ülkelerde ortalama reel ücret artışı, ortalama işgücü verimliliği artışının gerisinde kalmıştır. Bu eğilimler, işçilerin ortalama ekonomik büyümeden daha küçük bir pay aldığını göstermektedir. Dağılımın en üstündekiler için büyük kazançlar, en alttaki işçiler için ise sabit kalan ücretler şeklinde artan ücret eşitsizliği, son on yıllardaki gelir eşitsizliği artışlarında önemli bir itici faktör olmuştur.²⁸ Gelişmekte olan ülkelerde, düşük kazançla kayıt dışı çalışma ve yüksek yoksulluk oranı genellikle yüksek düzeyde eşitsizliğin ana nedenlerinden biri olmaya devam etmektedir.
33. Bu bağlamda, ayrımcı uygulamalar, kadınları ve marjinal grupları işgücü piyasası fırsatlarından dışlamaya devam etmektedir ve muamele ve sonuçlar açısından eşitsizliğe yol açmaktadır. Kadınların ücretsiz bakım işlerine büyük oranda zaman harcaması, kadın işgücü katılım oranının düşüşün yanı sıra iş arama cesaretlerinin de kırılmasına yol açmaktadır. Çalışmak isteyen ancak bir işi olmayan tüm insanları ölçen iş açığı, kadınlar için daha yüksektir ve yaklaşık yirmi yıldır nispeten sabit kalmıştır.²⁹ Ücretli istihdam söz konusu olduğunda, küresel ölçekte, kadınlar erkeklerden yaklaşık yüzde 20 daha az kazanmaktadır.³⁰ Toplumsal cinsiyetin, ırk, engellilik ve göçmenlik durumu gibi diğer ayrımcılık gerekçeleri ile kesişmesi durumunda ücret açıkları daha da genişlemektedir.³¹ Örneğin, yüksek gelirli ülkelerde, erkek vatandaşlar ile göçmen kadınlar arasındaki ücret farkının saatte yaklaşık yüzde 21 olduğu tahmin edilmektedir.³²
34. Bu dikey ve yatay eşitsizlikler, eğitim ve sağlık dahil olmak üzere kaliteli kamu hizmetlerine farklılaştırılmış erişimde yansıtılmaktadır. Kamu hizmetlerine yetersiz yatırım, arzı katlanarak

²⁷ ILO, *World Social Protection Report 2020–22: Social protection at the crossroads – in pursuit of a better future*, 2021.

²⁸ ILO, *Inequalities and the world of work*, ILC.109/IV(Rev.), 2021.

²⁹ ILO, *Spotlight on Work Statistics No. 12: New data shed light on gender gaps in the labour market*, ILO Brief, March 2023. İş açığı, işsizlik açısından farklıdır. İşsiz olmak için, bir kişinin iş arıyor olması ve genellikle bir hafta gibi çok kısa bir süre içinde bir işe girmeye hazır olması gerekmektedir. Bu kriterlerin, çalışmak isteyen ancak ücretsiz bakım işi için orantısız sorumlulukları nedeniyle hemen müsait olamayan kadınları içermesi olasılığı daha düşüktür.

³⁰ ILO, *Global Wage Report 2018/19: What lies behind gender pay gaps*, 2018.

³¹ Brett O'Hara, "Twice Penalized: Employment Discrimination Against Women with Disabilities," *Journal of Disability Policy Studies* 15, No. 1 (2004): 27–34.

³² Silas Amo-Agyei, *The migrant pay gap: Understanding wage differences between migrants and nationals*, (ILO, 2020).

artan ve kamu hizmetini geride bırakan özel çözümleri teşvik etmiştir. Sonuç olarak, özel hizmetlerin maliyetini karşılayabilenler, genellikle kamu hizmetlerinin ve diğer kamu mallarının teminini sağlamak için gerekli olan vergileri ödemeye daha az isteklidirler. Bu, eşitsizliği pekiştiren bir ikili sistem yaratmaktadır. Sağlık hizmetleri ile ilgili olarak, yeterli düzenleme ve uygun sosyal sağlık korumasına sahip olmayan hâkim özel sektör sunumu, çoğu düşük ve orta gelirli ülkede söz konusu olan sağlık için cepten yapılan yüksek harcamalarla çok yakından ilişkilidir.³³

Şiddetlenen krizler

35. Bu adaletsizlikler, güvensizlikler ve eşitsizlikler; küresel bir salgın, ani bir toplam talep düşüşü, artan fiyatlar, aşırı hava olayları ve Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'ya yönelik saldırganlığı dahil olmak üzere jeopolitik istikrarsızlık gibi çok sayıda ve örtüşen krizler ile daha kötü bir hale gelmektedir. Bu farklı şokların etkileşimi, her bir şokun toplamından çok daha kötü bileşik etkilere sahip bir "çoklu kriz" ile sonuçlanmıştır.
36. COVID-19 küresel salgını, yüz milyonlarca işin kaybına yol açmış ve 1990 yılından (hatta İkinci Dünya Savaşı'ndan) bu yana küresel yoksulluktaki en büyük artışı tetiklemiştir.³⁴ Kadınlar ve gençler dahil olmak üzere işgücü piyasalarının en savunmasız grupları üzerinde çok büyük etkiler yaratmıştır³⁵ ve en çok küçük işletmeleri vurmuştur.³⁶ Mevcut yaşam maliyeti krizi, gelirlerinin daha büyük bir bölümünü gıda, kamu hizmetleri ve barınma gibi temel kalemlere harcayan, halihazırda dezavantajlı durumda olan düşük gelirli hanehalklarının satın alma gücünü daha da aşındırmıştır.³⁷ Ayrıca, insan ızdırabının en uç noktasındaki akut gıda güvencesizliği artmaya devam etmektedir. Ocak 2023 itibarıyla, 37 ülkede yaklaşık 45 milyon insanın, ciddi şekilde yetersiz beslenecek, ölüm riski altında olacak veya zaten açlıkla karşı karşıya kalacak kadar az yiyecek bulabileceği öngörülmektedir.³⁸
37. Dünya Sağlık Örgütü'nün COVID-19'u bir küresel salgın ilan etmesinden bu yana geçen üç yıldan fazla süredir, işgücü piyasasındaki durum vahim olmaya devam etmektedir. Karşılanmamış istihdam ihtiyacını yansıtan küresel iş açığı, 2022 yılında 473 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir ve yüzde 12,3'lük bir iş açığı oranına tekabül etmektedir.³⁹ Ek olarak, istihdamın kayıt altına alınmasındaki önceki kazanımlar gidişatı tersine çevirmiştir.⁴⁰
38. Ekonomik belirsizlik, iş yatırımlarını azaltmaktadır ve sürdürülebilir ve kapsayıcı bir toparlanma sağlamak için temel teşkil edecek olan yapısal dönüşüm ve kalkınma süreçlerini geciktirmektedir. Aynı zamanda, G20 Borç Servisini Askıya Alma Girişiminin süresinin 2021 sonunda bitmesi ve değişken faiz oranlarındaki artış, borç servisinde önemli artışlara yol açarak birçok hükümetin temel kamu hizmetlerine yatırım yapma ve bu hizmetleri sunma kapasitesine zarar vermiştir. 54 ülke hala borç bunalımında kalıyor veya yüksek risk altında, bu durum uzun süreli sosyo-ekonomik

³³ ILO, *World Social Protection Report 2020–22: Social protection at the crossroads – in pursuit of a better future*.

³⁴ World Bank, *Poverty and Shared Prosperity 2022*; ILO, *ILO Monitor: COVID-19 and the world of work, Second edition: Updated estimates and analysis*, April 2020.

³⁵ ILO, *An uneven and gender-unequal COVID-19 recovery: Update on gender and employment trends 2021*, ILO Brief, October 2021; ILO, *Global Employment Trends for Youth 2022: Investing in transforming futures for young people*, 2022.

³⁶ World Bank, "Unmasking the impact of COVID-19 on business", *Policy Research Working Paper No. 9434*, 2020.

³⁷ ILO, *Global Wage Report 2022–23: The impact of inflation and COVID-19 on wages and purchasing power*, 2022.

³⁸ FAO and WFP, *Hunger Hotspots: FAO– WFP early warnings on acute food insecurity, October 2022 to January 2022 Outlook*, 2023.

³⁹ 2022 yılında 473 milyon olan küresel iş açığı, 205 milyon işsizinin yanı sıra istihdam ihtiyacı karşılanmamış ancak işsiz sayılma kriterlerini taşımayan 268 milyon kişiden oluşmaktadır. ILO, *World Economic and Social Outlook: Trends 2023*, 2023.

⁴⁰ ILO, *ILO Monitor on the world of work. Tenth edition: Multiple crises threaten the global labour market recovery*, 31 October 2022.

zorluklara ve borç ödememe durumuna yol açabilir.⁴¹

Sosyal sözleşmeler çözülüyor

39. Toplumlarımızı birbirine bağlayan ve hangi hizmetlerin toplu olarak ve kimler tarafından sağlanacağını belirleyen beklentiler, normlar ve kolektif kurumlar çözülüyor gibi görünmektedir. Hakkaniyet mecburiyeti ile maliyet sınırlama arasında kalan sosyal koruma politikaları herkesi ayakta tutamamaktadır. Ulusal yönetim ile ilgili hoşnutsuzluk ve güven kaybı artmaktadır. Ve toplumlarda artan kutuplaşma dayanışmayı baltalamaktadır. BM Genel Sekreteri'nin *Ortak Gündemimiz* raporunda ifade ettiği üzere, "insanlar ve onlara hizmet eden kurumlar arasında birçok kişi kendini geride kalmış hissettiği ve sistemin kendileri için çalıştığından artık emin olamadığı için giderek artan bir kopukluk ve toplumsal hareketlerde ve protestolarda bir artış ve ortak hakikat ve anlayışın kaybıyla kışkırtılan daha derin bir güven krizi bulunmaktadır."⁴²
40. İnsan onuru ve sosyal adalet değerlerini ekonomilerimizin ve toplumlarımızın merkezine koymayı başaramayarak, keşfedilmeyen yetenek yığınlarını, kullanılmayan üretken kapasiteyi ve gerçekleşmemiş insan potansiyelini geride bırakmaktayız. Dahası, çevresel zorlukların üstesinden gelmek ve sürdürülebilir kalkınmayı ilerletmek için teknolojik ilerlemenin ve üretkenlik artışının tüm potansiyelinden yararlanma fırsatını kaçırmaktayız.
41. Toplumlara kapsayıcı hale getiren politikaları ve kurumları güçlendirmek, yatırımı ekonomik ve sosyal getirilerin en büyük olduğu yerlere yönlendirmek ve temel kamu mallarını ve sosyal korumayı sağlamak için yollar mevcuttur. Ayrıca, sosyal diyalog, etkili ve kapsayıcı yönetim ve paylaşılan refah yoluyla kamu kurumlarına olan güveni yeniden tesis etmek için de yollar vardır.
42. Şiddetlenen krizler ve kargaşaların olduğu dönemler, mevcut politikalar ve kurumsal düzenlemelerin yenilenmelerinin (ve aslında toplumsal sözleşmenin yenilenmesinin) insanların gelişmesine, üretken olmasına ve topluma katkıda bulunup ondan fayda sağlamasına olanak tanıyabilmesi için, bu politikalar ve düzenlemeler ile ilgili gelişmiş işbirliği, sosyal diyalog ve uyum için önemli pencereler sunmaktadır. Bu politika ve düzenlemeler, istihdam ve üretken faaliyetler için fırsatlar yaratan koşulları içermektedir. Aynı zamanda, kamu hizmetlerinin (eğitim, sağlık ve bakım alanlarında) sağlanması ve finanse edilmesine yönelik düzenlemelerle ve bu konudaki ilgili sorumluluklarla ilgilidirler.

⁴¹ Lars Jensen, "Avoiding 'Too Little Too Late' on International Debt Relief," Development Futures Series Working Paper, UNDP, 2022.

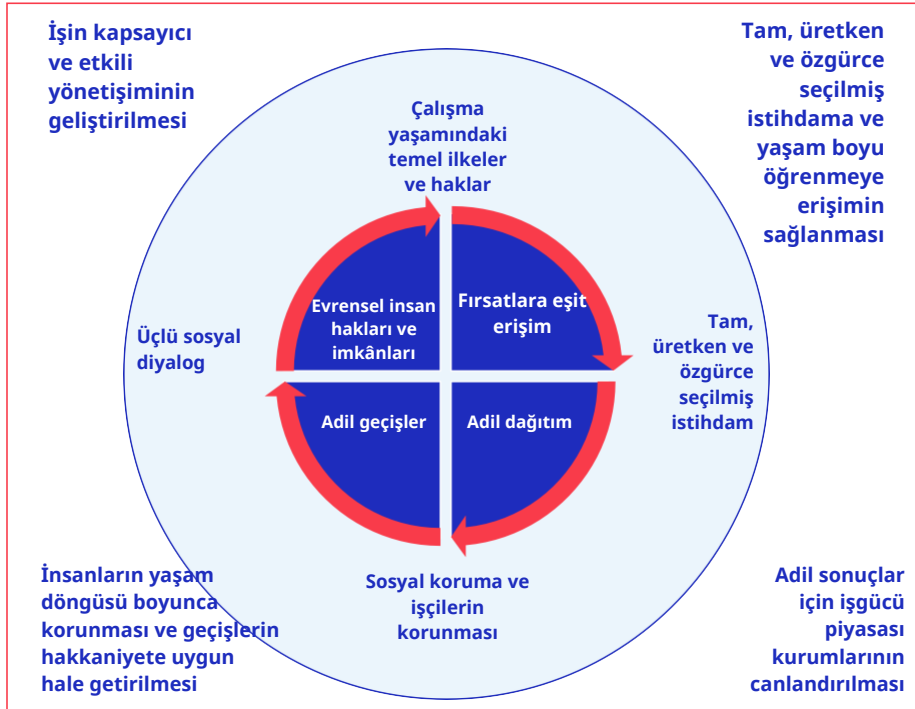
⁴² UN, *Our Common Agenda: Report of the Secretary-General*, 2021.

□ Bölüm 3

Sosyal adaletin geliştirilmesi, insana yakışır işin teşvik edilmesi

43. ILO'nun sosyal adaleti geliştirme kapasitesi, politikayı şekillendirmek ve ulusal ve küresel eylemin çerçevesini oluşturacak öncelikleri belirlemek için bir araya gelen hükümetler ve işçi ve işveren örgütlerine bağlıdır.
44. Yüzüncü yıl Bildirgesi, ILO'nun, "ikinci yüzyılında, işçilerin haklarını ve tüm insanların ihtiyaçlarını, hedeflerini ve haklarını ekonomik, sosyal ve çevresel politikaların temeline yerleştiren çalışma yaşamının geleceğine yönelik insan odaklı yaklaşımı daha da geliştirerek sosyal adalete ilişkin anayasal görevini tükenmez bir güçle ileriye taşıması gerektiğini" ilan etmektedir.⁴³
45. ILO, insan merkezli bir yaklaşımın geliştirilmesi konusunda halihazırda önemli adımlar atmıştır. 2022 yılında çalışma yaşamında temel ilkeler ve hakların beşinci kategorisinin kabul edilmesiyle birlikte, güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı artık bir ayrıcalık değil, tüm çalışanlar için bir haktır.
46. Buna rağmen, bu raporda gösterildiği üzere, çalışma yaşamının geleceği için insan merkezli bir yaklaşım benimseyerek, sosyal adaleti geliştirmek ve insana yakışır işi teşvik etmek için yapılması gereken çok şey bulunmaktadır (Şekil 3). Tüm insanların özgür ve onurlu bir şekilde çalışabileceği, ekonomik güvenlik sunan ve başarılı olmalarını sağlayan tam, üretken ve özgürce seçilmiş istihdam fırsatlarına eşit olarak erişebileceği, üretkenlik çabaları ve toplumsal katkıları için adil bir pay alabilecekleri ve yaşamları boyunca adil geçişleri deneyimleyebilecekleri koşulları yaratmak için hem kamusal hem de özel sürekli ve uyumlu eylemler esastır.

□ Şekil 3. Sosyal adaletin geliştirilmesi, insana yakışır işin teşvik edilmesi

İşin kapsayıcı ve etkili yönetişiminin geliştirilmesi

⁴³Yüzüncü Yıl Bildirgesi, Bölüm I(D).

- 47.** Toplumların çalışmayı yönetme biçimleri, sosyal adaletin temellerini oluşturur. Oluşturulan yasalar, düzenleyici belgeler ve kurumlar, haklar ve yetkiler sağlar, insana yakışır işe giden yolları resmileştirir ve usule ilişkin hakkaniyeti kolaylaştırır. Bunlar, evrensel insan haklarını yansıtır ve fırsat eşitliği, adil dağıtım ve adil geçişler için düzenleyici çerçeve sağlarlar. Ayrıca demokratik katılım ve sosyal diyalogu mümkün kılarlar.
- 48.** Uluslararası düzeyde, işin yönetimi, hükümetler ve işveren ve işçi örgütleri arasındaki müzakerelerle ve onaylandığında uluslararası hukuk haline gelen ve ILO denetimine tabi olan uluslararası çalışma Sözleşmelerinin kabul edilmesiyle gerçekleştirilir. Bu Sözleşmeler, bağlayıcı olmayan Tavsiye Kararları ile birlikte, sosyal adalet hedeflerini tüm ülkelerde çalışma yönetimi için kural koyucu bir çerçeveye dönüştürür. Ulusal düzeyde bu, yasa ve yönetmeliklerin bir bileşiminin oluşturulmasını; toplu sözleşmeleri; hükümetler ile işveren ve işçi örgütleri arasında sosyal diyalogu; ve çalışma idareleri, yargı ve uyuşmazlık çözüm kurumları dahil olmak üzere çeşitli kurumları içerir.
- 49.** Yine de bu araçların ve kurumların rolü zaman zaman sorgulanır ve hükümetler farklı çevrelerden gelen serbestleştirme baskılarıyla karşı karşıya kalabilir. Teknolojik ilerlemeler ve esnek çalışmaya yönelik talepler, mevcut düzenleyici çerçevelerin işçilerin yeterli korunması ve eşit muamele sağlama kapasitesi konusunda şüphe uyandırabilir. Kayıt dışı ekonomideki çok sayıda çalışanın yanı sıra, bazı bağlamlarda genellikle zayıf olan çalışma idareleri, düzenleyici kapsam ve uyumluluk açısından zorluklar doğurmaktadır. Kurumsal kapasitelere yatırım yapılmaması ve yetersiz uygulama ve yürütme, düzenleyici kurumların etkinliğini daha da azaltabilir. Tüm çalışanların yeterli korumadan yararlanabilmesi için iş yönetiminin kapsayıcılığını ve etkililiğinin artırılmasına yönelik çaba gösterilmesi gerekiyor.⁴⁴
- 50.** Cesaret verici bir şekilde Uluslararası Çalışma Konferansı, Ev Hizmetlerinde Çalışanlar Sözleşmesi 2011 (No. 189) ve Şiddet ve Taciz Sözleşmesi 2019 (No. 190) ile bu yönde önemli adımlar atmıştır. Gelecek yıllarda hükümetler ve işveren ve işçi örgütleri, platform ekonomisindeki yeni çalışma biçimleri, bakım ekonomisindeki düşük değer biçilen çalışma ve kayıt dışı ekonomideki korumasız çalışma ile ilgili olarak sosyal adaletin nasıl geliştirileceğini değerlendirmek için Konferansta bir araya gelecekler. Yapay zekâ (YZ) teknolojilerinin giderek daha fazla aracılık yapması ve işleri tahsis etmesi nedeniyle, veri gizliliği ve YZ yanlılığının (ayrımcılık gibi) risklerine ilişkin soruların dikkate alınması gerekebilir.⁴⁵ Ayrıca, hukukun üstünlüğünün temel bir ilkesi olarak çalışma adaleti de dahil olmak üzere adalete erişimin nasıl sağlanacağına dikkate alınması gerekebilir.
- 51.** Ayrıca, çocuk işçiliği, modern kölelik, ayrımcılık ve güvensiz çalışma ortamları gibi adaletsizliklerle mücadele etmek ve işyerinde temel ilke ve hakları uygulamaya koymak için yapılması gereken çok şey vardır. Bu, ILO için hem bir görev hem de bir zorunluluktur.⁴⁶
- 52.** Bu konuda örgütlenme özgürlüğü ilkeleri ve toplu pazarlık hakkının etkin bir şekilde tanınması, ILO'nun kural koyucu temellerinin ve kendi çalışma yöntemlerinin merkezinde yer alır. Bu kolaylaştırıcı hakların hayata geçirilmesi, sosyal adaleti geliştirmek için gerekli usule ilişkin imkanları sağlar. Bu, üçlü ve ikili yönetim modellerinin etkili bir şekilde işlemesi ve sosyal diyalog için gerekli şartları oluşturur. Bu temel işçi haklarının hukuken ve uygulamada etkin bir şekilde hayata geçirilmesinin sağlanmasına ihtiyaç vardır.

⁴⁴Yüzüncü Yıl Bildirgesi, Bölüm III(B).

⁴⁵Bakınız Yüzüncü Yıl Bildirgesi, Kısım III(C)(v).

⁴⁶Konferans, 2022'de değişiklik yapılan ILO Çalışma Yaşamında Temel İlkeler ve Haklar Bildirgesi'nde (1998), "Söz konusu Sözleşmeleri onaylamamış olsalar dahi, bütün Üyelerin, Örgüt üyesi olmakla, bu Sözleşmelerle düzenlenen temel haklara ilişkin ilkelere, iyi niyetle ve Anayasa'nın gereği olarak saygı göstermek, bu ilkeleri geliştirmek ve gerçekleştirmekle yükümlü oldukları" belirtilmektedir (paragraf 2).

53. Bu temellere dayanarak, hükümetler ve işveren ve işçi örgütleri, politikalara ilişkin sosyal diyalog süreçlerine girebilir, ortak çözümler oluşturabilir ve güven inşa edebilirler. Kapsayıcı ve etkili sosyal diyalog, herkes için adil fırsatlarla kapsayıcı gelişim yolları oluşturmak, adil geçişleri güvence altına almak ve gelecekteki zorlukların üstesinden gelmek için kurumsal kapasite sağlar. COVID-19 salgını deneyiminin gösterdiği gibi önemli bir dirençlilik kaynağı sağlayabilir.
54. Açıkçası, iş ve üretim organizasyonundaki teknolojik yeniliklerin, bu işin yönetimindeki yeniliklerle eşleşmesi gerekmektedir. Sosyal adalet, onur ve ekonomik güvenlik arzusu, bu iş ister dijital bir platformda ister bir üretim hattında yapılsın genel bir olgudur. ILO, çalışanların korunmasının sağlanmasında istihdam ilişkisinin önemini devam ettiğini teyit etmiştir.⁴⁷ Hükümetler, işveren ve işçi örgütleriyle istişare içinde bir istihdam ilişkisi bağlamında çalışan işçilere etkin koruma sağlamak için yasa ve yönetmeliklerin kapsamını açıkça belirlemeli ve gerektiğinde uyarlamalıdır.⁴⁸ Bu kapsamın dışında kalan ancak böyle bir korumaya ihtiyaç duyan işçiler için yeterli koruma sağlayan önlemler de dikkate alınmalıdır.
55. Kayıt dışı ekonomide, yasa ve yönetmeliklerin kapsamı dışında bırakılan ya da yasal olarak güvence altına alınan ancak kayıt dışı çalışmada olduğu gibi yasalara uyulmaması nedeniyle uygulamada korumasız kalan milyonlarca kişi için kayıt ve sosyal adalete giden yolların oluşturulmasına özel önem verilmelidir. İşçiler için bu, işyerindeki temel ilke ve haklarının ve kendilerine sağlanan diğer koruma önlemlerinin fiilen tanınmasını içermelidir. İşletmelerin ise faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini teşvik eden, kayıt altına alma koşullarını sağlayan ve yasa ve yönetmeliklere uyumlarını güvence altına alan elverişli bir ortama ihtiyaçları vardır.
56. Çalışma kurumu, çalışma yaşamının idaresinde merkezi bir rol oynar. İşleyiş şekli ülkeler arasında farklılık gösterebilse de çalışma kurumu, kayıt dışı ekonomiden kayıtlı ekonomiye geçişi destekleyen koşulları sağlayarak ve işçi haklarına uyumu güvence altına alarak politikanın yönünü etkilemede hayati bir role sahiptir. Çalışma kurumunun, üçlü yapıya sahip olanlar da dahil olmak üzere yönetim fonksiyonlarını yerine getirmek için gerekli siyasi desteğe ve idari kapasiteye sahip olmasının sağlanmasına ihtiyaç vardır. Rolü, etkili düzenleyici çerçeveler geliştirmede ve istihdamı teşvik eden bütçeleme ve sosyal korumanın genişletilmesi için gerekli mali alanı güvence altına almada kritik öneme sahiptir.
57. ILO'nun kendi eylem araçlarının ötesinde, İnsana Yakışır İş Gündemi ile uluslararası yatırım ve ticaret düzenlemeleri arasında var olan sinerjilerden yararlanmak için fırsatlar vardır. Doğru bir şekilde tasarlandıkları takdirde bazıları bağlayıcı, bazıları gönüllülük esasına dayalı olan bu belgeler, özellikle işyerinde temel ilke ve haklara evrensel saygı ile ilgili olarak ILO'nun kural koyucu çerçevesinin etkisini artırabilir ve aynı zamanda sürdürülebilir ekonomik büyümeyi hızlandırabilir. Daha fazla politika koordinasyonu yoluyla bu fırsatlardan yararlanmak için geniş imkanlar vardır.⁴⁹ Tedarik zincirlerinde insana yakışır iş sonuçlarına ilişkin ILO'nun öncelikli eylem programı, bu konudaki çalışmaları önemli ölçüde ilerletecektir.

Tam, üretken ve özgürce seçilmiş iş imkanına ve yaşam boyu öğrenmeye erişimin sağlanması

58. Özgürce seçilmiş istihdama erişim, bir insan hakkıdır. Bu, işçilerin ve ailelerinin yeterli bir yaşam standardını güvence altına almalarını sağlar. Tam, üretken ve özgürce seçilmiş iş imkanlarının

⁴⁷Yüzüncü Yıl Bildirgesi, Bölüm III(B).

⁴⁸İstihdam İlişkisi Tavsiyesi, 2006'da (No. 198) sağlanan tavsiyeye uygun olarak.

⁴⁹Örneğin, Mart 2023'te ILO, tedarik zincirlerinde insana yakışır işleri yaygınlaştırmayı amaçlayan bir strateji benimsedi. Bkz. [ILO, Tedarik zincirlerinde insana yakışır işlere ilişkin ILO stratejisi](#), GB.347/INS/8, 2023.

mevcudiyeti, yoksulluktan çıkış yolları sağlar ve eşitsizliklerin azaltılmasına ve daha fazla sosyal içermeye katkıda bulunur.

59. Yine de bir önceki bölümde belirtildiği gibi, tam, üretken ve özgürce seçilmiş iş hedefi bazen ulaşılamaz görünmektedir ve işgücü piyasasında güvence olmaması yaygın bir durumdur. Ekonomik büyüme, gerekli olmakla birlikte, otomatik olarak insana yakışır ve üretken işlerin yaratılmasına yol açmaz ve her kriz, elde edilen kazanımları tersine çevirir. 1964 tarihli İstihdam Politikası Sözleşmesi'nde (No. 122) belirtildiği gibi, tüm çalışanlar insana yakışır ve üretken iş imkanları için fırsatları özgürce seçebilmeli ve bu fırsatlara erişebilmelidir.
60. Bu hedefe ulaşmak için makroekonomik politikaların odak noktasının, temel hedef olarak insana yakışır ve üretken iş imkânı yaratmayı hedefleyen dönüştürücü politikalara dayandırılması gerekmektedir. Böyle bir yaklaşım, öncelikle kamu ve özel yatırımlar ve diğer talep tarafındaki önlemler dahil olmak üzere doğrudan istihdam yaratmayı; ikinci olarak yapısal dönüşümde ilerleme kaydetmek, üçüncü olarak da borç yükü gibi makroekonomik dengesizliklerin, istihdam fırsatları ve sosyal adaletin diğer boyutları üzerindeki potansiyel etkilerini dikkate alacak şekilde ele alınmasını amaçlamalıdır.
61. Bu politikalara bakım, yeşil ve dijital ekonomiler dahil olmak üzere insana yakışır ve üretken istihdam yaratma potansiyeli en yüksek sektörlerle odaklanan tamamlayıcı sektörel, sosyal koruma ve işgücü piyasası politikaları eşlik etmelidir. Aynı zamanda, kentsel alanların dışında tarım sektörü dahil olmak üzere ve tarımsal işleme sektörü gibi sektörel bağlantılar aracılığıyla insana yakışır işler sağlamak için kırsal çeşitlilik çok önemlidir. Ayrıca, sektörel politikaların, bu tür işletmelerin insana yakışır iş imkanları yaratmak için dinamik kapasitelerinden yararlanmak üzere sürdürülebilir işletmeler için elverişli bir ortam yaratmaya odaklanması gerekmektedir.
62. Karşı karşıya olduğumuz bir iklim kriziyle birlikte, istihdam açısından zengin bir yapısal dönüşümün teşviki, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması temeli üzerine kurulmalıdır. İstihdam hedeflerini iklim değişikliğini hafifletme ve uyum stratejilerine dahil etmek ve sürdürülebilirlik hedeflerini istihdam ve sosyal koruma politikalarına entegre etmek için fırsatlar mevcuttur. Kapsayıcı ve sürdürülebilir sonuçlar sağlamak için ilgili bakanlıklar ve kurumlar arasında sosyal ortaklarla birlikte çalışan dikkatli koordinasyona ihtiyaç vardır. ILO'nun çevresel olarak sürdürülebilir ekonomilere ve toplumlara doğru adil geçişlere ilişkin öncelikli eylem programı, bu tür bir entegre bir yaklaşımı teşvik edecektir. 111. Oturumunda (2023), Uluslararası Çalışma Konferansı , bu konuların birçoğunu tartışacak ve önceki üçlü mutabakata dayanarak ileriye dönük⁵⁰ bir yol haritası üzerinde anlaşmaya varacaktır.⁵¹
63. Eşitsizlikleri gidermek ve herkese fırsatlar sağlamak için istihdam politikaları ve müdahalelerinin, işgücü piyasalarındaki en savunmasız grupların beklentilerini artıracak şekilde tasarlanması gerekir. Buna iyi bir örnek, bakım ekonomisine yapılan yatırımlardır. Bu tür harcamalar, bakım hizmetlerine erişimi artıracak, özellikle gençler için sosyal korumaya erişimle birlikte kaliteli istihdam yaratacak ve aynı zamanda kadınların işgücü piyasasına girip orada kalmalarının önündeki engelleri kaldıracaktır.⁵² Bu büyüme sektöründe savunmasız grupların fırsatlara erişimini artırma çabalarına, bunların gerçekten insana yakışır iş fırsatları olmasını sağlayan önlemler eşlik etmelidir.
64. İstihdam politikalarının toplumsal cinsiyete duyarlı olmasını sağlamaya da ihtiyaç vardır. Bu,

⁵⁰ILO, *Herkes için çevresel olarak sürdürülebilir ekonomilere ve toplumlara doğru adil bir geçiş sağlamak*, ILC.111 /VI, 2023.

⁵¹ILO, *Çevresel olarak sürdürülebilir ekonomilere ve herkes için toplumlara doğru adil bir geçiş için İlkeler*, 2015.

⁵²ILO, *Global Employment Trends for Youth 2022: Investing in transforming futures for young people*; ILO and UN Women, "A Guide to Public Investments in the Care Economy", Policy Tool, 2021.

örneğin vergi sistemlerinin bireysel vergilendirmeyi göz önünde bulundurarak ikincil gelir elde edenleri (genellikle birlikte yaşadığı kadın) cezalandırmamasını sağlayarak, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin endişelerin maliye ve para politikalarına dahil edilmesi anlamına gelir. Kadınların toprak ve kredi gibi üretken kaynaklara erişimini sağlamak için başka önlemler gereklidir. Bunlar özellikle tarım sektörüyle ilgilidir. Ancak aynı zamanda milyonlarca serbest meslek sahibi için ve kadınlar tarafından yönetilen mikro ve küçük işletmeler bağlamında da önemlidir. Bunlar, gerekli olduğunda ticari iş geliştirme hizmetleriyle bağlantılı olmalıdırlar.

65. Yüzüncü Yıl Bildirgesinde, tam, üretken ve özgürce seçilmiş iş imkanları için fırsatlar yaratılması çağrısına ek olarak bu tür fırsatlardan yararlanabilmeleri için tüm insanların kapasitelerinin güçlendirilmesi çağrısında bulunmaktadır.
66. Herhangi bir ülkenin eğitim ve öğretim sisteminin kalitesi, istihdam fırsatlarına eşit erişimin sağlanmasında ve adil geçişlerin kolaylaştırılmasında merkezi öneme sahiptir.⁵³ Buna kaliteli erken çocukluk bakımı ve eğitimi de dahildir. Çıracılık eğitimlerine ve teknik ve mesleki eğitim ve öğretime erişim, okuldan işe geçişin kolaylaştırılmasında ve gençlerin işgücü piyasalarına dahil edilmesinde kilit bir rol oynamaktadır. Bu, etkili ve eşitlikçi eğitim ve yaşam boyu öğrenme sistemlerinin geliştirilmesi için sosyal ortakların katılımının ve diğer ilgili paydaşlarla işbirliğinin önem taşıdığı başka bir alandır.
67. Ayrıca, okuldan işe, işsizlikten işe, işten işe ve işten emekliliğe kadar çalışma hayatlarında karşılaştıkları geçişlerde insanları desteklemek için etkili önlemlere ihtiyaç vardır.⁵⁴ Bu tür bir destek, beceri stratejileri, yaşam boyu öğrenme, istihdam hizmetleri ve aktif işgücü piyasası politikalarının yanı sıra sosyal koruma politikalarına eşzamanlı yatırımları gerektirir ve iş arama yardımı, kariyer rehberliği, istihdam sübvansiyonları ve kamu istihdam programları, eğitim ve girişimcilik teşviklerini içerir.
68. En dönüştürücü süreçlerden biri, yukarıda tartışıldığı gibi kayıt dışı ekonomiden kayıtlı ekonomiye geçiştir. Bu tür bir kayıt altına alma, aynı zamanda işletmelerin üretkenliğini ve sürdürülebilirliğini artırırken ve mevcut vergi gelirleri yoluyla hükümetin eylem kapsamını genişletirken yoksulluğu ve eşitsizlikleri azaltmak için gerekli bir koşuldur. Kayıt dışılığın, düzenleyici çerçeveden ve arazi ve krediye erişimden kaynaklananlar da dahil olmak üzere birbiriyle ilişkili sayısız nedeni olsa da, bunların arasında, ekonomilerin kayıtlı ekonomide kaliteli iş imkanları yaratma kapasitesindeki yetersizlik de bulunmaktadır. Kayıt dışı ekonomide çalışan milyonlarca işçi için sosyal korumaya erişim ile insana yakışır istihdam fırsatlarının mevcudiyetini artırırken aynı zamanda kayıtlı ekonomiye girmek için insanların ve işletmelerin becerilerini ve üretken kapasitelerini iyileştirerek eylemi hızlandırmaya ihtiyaç vardır. ILO'nun kayıt dışı ekonomiden kayıtlı ekonomiye geçişe ilişkin öncelikli eylem programı, bu tür bütünlük bir yaklaşımı geliştirecektir.⁵⁵
69. Sosyal adaletsizlikler genellikle kırılganlığın ve çatışmanın hem nedeni hem de sonucudur. Kırılgan ortamlarda ve çatışma ortamlarında, istihdam politikaları, eşitsizlikler ve sosyal dışlanma dahil olmak üzere sosyal adaletsizliğin temel nedenlerine odaklanırken kısa vadeli insani ihtiyaçlarla uzun vadeli kalkınma hedefleri arasında bağlantı kurmada önemli bir rol oynayabilir.⁵⁶ ILO'nun krizlere müdahaleye yönelik insana yakışır iş konulu öncelikli eylem programı, ILO'nun bu kritik konudaki gündemini teşvik edecektir.
70. Son olarak, makroekonomik politikalar ve bakım, yeşil ve dijital ekonomileri hedefleyenler dahil

⁵³Yüzüncü Yıl Bildirgesi, Bölüm III(A)(ii).

⁵⁴Yüzüncü Yıl Bildirgesi, Bölüm III(A)(iv).

⁵⁵Kayıt Dışından Kayıtlı Ekonomiye Geçiş Tavsiye Kararına uygun olarak, 2015 (No. 204).

⁵⁶ILO, *Employment and decent work in the Humanitarian-Development-Peace Nexus*, 2021.

olmak üzere özgürce seçilmiş istihdama ve adil geçişlere erişimi sağlamak için gerekli olacak bütünleşik yaklaşım türleri, Adil Geçiş için Küresel İstihdam ve Sosyal Koruma Hızlandırıcısında öngöröldüğü gibi politikalar ve finansman ulusal ve uluslararası düzeylerde daha iyi koordinasyon ve sosyal koruma ve finansmana yönelik daha güçlü bağlantılar gerektirir. Bu, ILO'nun güçlü birleştirici gücünü kullanarak çok taraflı sistem içindeki liderliğini güçlendirmesi gereken çok önemli bir alandır.

Adil sonuçlar için işgücü piyasası kurumlarının canlandırılması

71. Çeşitli işgücü piyasası kurumları, insanların işte ne kazandıklarını ve bu işin hangi koşullar altında gerçekleştirildiğini belirler. Kapsayıcı olmaları koşuluyla, bu kurumlar eşitsizliklerin azaltılmasında ve adil sonuçların sağlanmasında merkezi role sahiptir. Bunlar, işçilerin üretkenlik kazanımlarından adil bir pay almalarını sağlarlar. Yeterli bir asgari ücret ve azami çalışma süresine getirilen sınırlandırmalar, sadece gelir dağılımını etkilemekle kalmaz aynı zamanda çalışanların onurunu da korur. Sürdürülebilir işletmeler için eşit koşullar ve öngörülebilir bir ortam sağlarlar.
72. 2022'de ILO, iş yaşamındaki eşitsizlikleri azaltmak ve önlemek için kapsamlı ve entegre bir strateji benimsedi.⁵⁷ Uluslararası Çalışma Konferansının 111. Oturumunda (2023), emeğin korunmasına ilişkin bir tartışma yapılacak ve ILO'nun çalışmalarını gözden geçirme ve ILO'nun işgücü piyasası kurumlarının kapsayıcı ve etkili işgücü koruması sağlaması için yeniden canlandırılmasını destekleme eylemini değerlendirme fırsatını sunacaktır.⁵⁸
73. Mevcut hayat pahalılığı krizinin özellikle düşük ücretli işçiler üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, yoksulluk ve eşitsizliğin artmasını önlemek için asgari ücretler dahil olmak üzere ücret politikalarını yeniden uygulamaya koymak için harekete geçilmesi gerekiyor.⁵⁹ Asgari ücretler, düzenli olarak ayarlanmaları, kapsayıcı olmaları - örneğin tarım işçilerinin, ev hizmetlerinde çalışanların ve göçmen işçilerin kapsamlarına dahil edilmeleri - ve bunlara yeterli düzeyde uyulmaları koşulu ile düşük gelirli ailelerin maruz kaldığı baskıları önemli ölçüde hafifletme potansiyeline sahiptir. Asgari Ücret Tespit Sözleşmesi, 1970 (No. 131) uyarınca, asgari ücret seviyeleri, işçilerin ve ailelerinin ihtiyaçlarını ve ekonomik faktörleri dikkate alacak şekilde belirlenmelidir.
74. Bununla bağlantılı olarak, işçiler ve aileleri için insana yakışır yaşam standartları sağlamayı amaçlayan ILO Tüzüğü'nde atıfta bulunulan "yeterli geçim ücreti" konusu vardır. Giyim ve elektronik sektörlerindeki tedarik zincirlerindeki "geçim ücreti" girişimlerinden ulaşım tedarik zincirlerindeki "güvenli fiyatlara" kadar, yeterli ücretlerin ödenmesi için çeşitli gönüllü yaklaşımlar ve düzenleyici araçlar benimsenmektedir.⁶⁰ Serbest çalışan ve sabit bir ücret kazanmayan kişilerin durumuna da dikkat edilmesi gerekmektedir.
75. Adil, hakkaniyete uygun ve kapsayıcı sonuçların sağlanmasında rol oynamaya devam eden bir kurum da toplu pazarlıktır. Kanıtlar açıktır: cinsiyete dayalı ücret farkı da dahil olmak üzere ücret eşitsizliği, işçilerin daha büyük bir bölümünün ücretlerinin toplu sözleşmelerle belirlendiği ülkelerde daha düşüktür.⁶¹ Toplu sözleşmeler, eşit ücret ve eşit muamelenin tesis edilmesinde de etkilidir. Ancak, ILO'nun tahminlerine göre, tüm çalışanların yalnızca üçte birinin çalışma şart ve

⁵⁷ILO, *Comprehensive and integrated ILO strategy to reduce and prevent inequalities in the world of work*, GB.346/INS/5, 2022.

⁵⁸ILO, *Leaving no one behind: Building inclusive labour protection in an evolving world of work*, ILC.111 /V, 2023.

⁵⁹See ILO, *Global Wage Report 2022: Enflasyonun ve COVID-19'un ücretler ve satın alma gücü üzerindeki etkisi*.

⁶⁰ILO, *Setting adequate wages: The question of living wages*, ILO Brief, October 2022. Yeterli ücretlerin belirlenmesi için standart veya üzerinde anlaşmaya varılmış bir metodoloji yoktur. ILO, bu konuda araştırmalarını sürdürmektedir.

⁶¹ILO, *Social Dialogue Report 2022: Collective bargaining for an inclusive, sustainable and resilient economy*, 2022. OECD, *Negotiating Our Way Up: Collective Bargaining in a Changing World of Work*, 2019.

koşulları toplu sözleşme ile belirlenmektedir. Toplu sözleşmeleri teşvik etmek için çabaların artırılmasına ihtiyaç vardır.

76. Toplumsal cinsiyet eşitliği için dönüştürücü bir gündemin gerçekleştirilmesinde önemli ilerleme kaydedilmiş olsa da cinsiyete dayalı ücret eşitsizlikleri devam etmektedir ve kadınlara özgü olarak görülen mesleklerde ve sektörlerdeki çalışmalar hafife alınmaya ve düşük ücretlendirilmeye devam etmektedir. Eşit ücret mevzuatını geliştirmek ve iş değerlendirmesi ve ödeme şeffaflığı önlemlerini uygulamak için sürekli çaba gösterilmesi gerekmektedir. Ayrıca, kadınların ücretsiz bakım işinin orantısız yüküne ve çalışma hayatları boyunca artan bununla bağlantılı ücret cezalarına maruz kalmamalarını sağlamak için bakım politikalarına daha fazla yatırım yapılması şarttır. Bunlara bakım hizmetleri, bakımla ilgili sosyal koruma politikaları ve ebeveyn izni politikaları dahildir.⁶²
77. Toplumların ve işgücü piyasalarının sosyal hizmet amaçlı işlere değer verme şekli, bakım politikaları konusu ile bağlantılıdır. Pandemi, temel hizmetleri sunan işçilere sistematik olarak gerekli değer verilmediği gerçeğine ışık tuttu. Bu sosyal hizmetler alanında çalışanlar, benzer değerde iş yapan diğer çalışanlara göre ortalama olarak yüzde 26 daha düşük ücret almaktadır. Ücret politikalarının yeniden uygulamaya konulması da dahil olmak üzere, toplumsal katkılarını yansıtmak için çalışmalarını yeniden değerlendirmeye ihtiyaç vardır.⁶³
78. Genel olarak temel hizmetlerden özel olarak bakım hizmetlerine kadar önemli kamu hizmetlerine yatırımın nasıl güvence altına alınacağı sorusu yanıtız kalmaktadır. Açıkçası, ülkelerin üretkenlik potansiyeli, yaratılan varlıklar ve krizler karşısında dayanma, uyum sağlama ve dönüşme kapasiteleri açısından getiriler elde edilebilir. Ancak bu, geniş bir küresel koalisyon ve bu gündemi uygulamaya hazır ortaklar gerektirecektir.

İnsanları yaşamları boyunca korumak ve geçişleri adil hale getirmek

79. Sosyal koruma, bir insan hakkıdır. Sosyal koruma, insanların tam potansiyellerini gerçekleştirmeleri için yeterli bir yaşam standardına ve gerekli imkanlara erişmelerini sağlar. Kamu hizmetlerinin verilmesi ile birlikte sosyal güvenlik sistemleri, transferler ve vergiler yoluyla etkili bir şekilde yeniden dağıtım açısından önemli araçlardır ve bu sayede piyasa ve dağıtım politikalarının sağlayacağından daha adil sonuçlar elde edilir. Ve son olarak, sosyal koruma, geçişleri daha adil ve sürdürülebilir hale getirerek insanların, toplumların ve ekonomilerin dirençliliğini artırma açısından büyük öneme sahiptir.
80. Kapsamlı ve sürdürülebilir sosyal korumaya genel erişim, insanların gelecekteki fırsatlardan yararlanmalarını sağlayacaktır. Kapsayıcı sosyal sigorta planları veya vergiyle finanse edilen programlar veya her ikisinin bir bileşimi, sosyal koruma sistemlerinin taşınabilirliğini, geniş risk paylaşımını ve sürdürülebilir ve adil finansmanını sağlar.
81. Yine de 2. Bölümde belirtildiği gibi, dünya çapında 4 milyardan fazla insan herhangi bir sosyal korumadan yararlanmamaktadır. COVID-19 salgını, herkesin yaşamı boyunca kapsamlı, yeterli ve sürdürülebilir korumaya erişebildiği genel sosyal koruma vizyonu ile gerçeklik arasındaki kopukluğu tüm çıplaklığıyla ortaya koydu. Birçok ülke, pandemi sırasında büyük önem kazanan sağlık, hastalık ve işsizlik yardımlarına erişim sağlayamıyor.
82. Bu, sosyal koruma sistemlerine ve özellikle de en azından temel düzeyde bir gelir güvenliğini ve herkes için sağlık hizmetlerine erişimi garanti edebilen sosyal koruma zeminlerine yatırım yapmanın gerekliliğini vurgulamaktadır. Maalesef, dünya çapındaki sosyal koruma

⁶² ILO, *Care at work: Investing in care leave and services for a more gender equal world of work*, 2022.

⁶³ ILO, *World Employment and Social Outlook 2023: The value of essential work*, 2023.

harcamalarının düzeyi, ILO standartlarına uygun olarak mümkün olduğu kadar çok kişiye kademeli olarak daha yüksek düzeyde koruma sağlamak şöyle dursun ulusal sosyal koruma tabanlarını garanti etmek için bile yetersiz kalmaktadır.

83. Mali alanı genişletmek ve sosyal koruma için finansman açığını kapatmak için istihdam ve sektörel politikalarla olan bağlantılar dikkate alınarak vergilerden ve sosyal güvenlik katkı paylarından elde edilen ulusal gelirin artırılması da dahil olmak üzere çeşitli seçenekler vardır. Bu ulusal düzeydeki çalışmaların, vergilendirme ve uyumlu makroekonomik çerçeveler konusunda daha büyük uluslararası işbirliğine dayandırılması gerekmektedir. Buna, sosyal harcamalar için mali alan sağlamak üzere Uluslararası Para Fonu (IMF) ile işbirliği de dahildir.
84. Yerel kaynakların harekete geçirilmesi, ulusal sosyal koruma sistemlerinin mihenk taşı olmaya devam ederken gelişmekte olan ülkeler için daha fazla uluslararası dayanışma ve politika koordinasyonu önemlidir. Sürdürülemez düzeyde dış borcu olan ülkelerin sınırlı kaynaklarını temel sosyal korumayı ve yeterli bir yaşam standardını garanti etmek için kullanmak yerine borçlarını ödemek için kullanmak zorunda kalmamaları için uluslararası kabul görmüş borç yeniden yapılandırması konusunda uygulanabilir çözümler bulmak çok önemlidir.
85. Uluslararası toplumun, düşük gelirli ülkelerdeki sosyal koruma için finansman açığını kapatmaya yardımcı olacak, büyük ölçüde karşılanmamış resmi kalkınma yardımı taahhütleri, imtiyazlı kredilerin artırılması ve bütçe desteği veya yerli kaynakların harekete geçirilmesi çabalarını tamamlayıcı ve destekleyici yeni bir uluslararası finansman mekanizması dahil olmak üzere başka yolları da dikkate alması gerekmektedir.⁶⁴ Bu, ILO'nun tek başına gerçekleştirebileceğinden daha yoğun bir çaba gerektirecektir.
86. Yüzüncü Yıl Bildirgesi, ILO'nun tüzüğünde belirtilen görevini daha ileriye götürmesini ve çok taraflı sistem içinde ve diğer uluslararası kuruluşlarla işbirliğini güçlendirmesini gerektiriyor.

⁶⁴ILO, *Sosyal koruma (sosyal güvenlik) hakkında tekrarlanan ikinci tartışmaya ilişkin sonuçlar*, Uluslararası Çalışma Konferansı, 109. Oturum, 2021, para. 21(c).

□ Bölüm 4

Küresel Sosyal Adalet Koalisyonunun Oluşturulması

87. Sosyal adalet arayışı, ILO'nun var olma nedenidir. Yine de, ILO'nun - veya herhangi bir kurumun - sosyal adaleti geliştirme kapasitesi, artan krizler, sosyal kalkınmaya yapılan yetersiz yatırım, artan eşitsizlikler, aksayan küresel dayanışma ve benzeri görülmemiş borç seviyeleri nedeniyle kısıtlanmaktadır. Bu koşullar, sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutlarında gerçekleşen onlarca yıllık ilerlemeyi tersine çevirme tehdidini ortaya çıkarıyor. Tam, üretken ve özgürce seçilmiş iş imkanlarına ulaşılması gibi temel hedefler konusundaki politikalarda tutarlılığın olmaması durumu daha da kötüleştiriyor. Ülkelerin sosyal adalet açıklarını kapatmada başarılı olma kapasitelerini güçlendirmek için geniş bir Küresel Sosyal Adalet Koalisyonu oluşturmamız gerekiyor.
88. Küresel Sosyal Adalet Koalisyonu, sosyal adaleti daha fazla çok taraflı işbirliği ve politika tutarlılığı gerektiren küresel bir politika zorunluluğu olarak artıracaktır. Bu, ILO'nun sosyal adalet görevinin gerçekleştirilmesinin çalışma yaşamının karşı karşıya olduğu çok sayıda zorluğun üstesinden gelmek için diğer ortaklarla dayanışma ve koordinasyon gerektirdiği politika alanlarında eylemi başlatmak veya hızlandırmak için bir katalizör ve kanal görevi görecektir. ILO'nun üçlü ortakları tarafından başlatılan ve şekillendirilen bir Küresel Koalisyon, ILO'nun kendi eylem araçlarının ötesine geçmeyi amaçlayan küresel bir çabayı ifade edecek ve çok taraflı sistemi ve uluslararası toplumu, toplumsal sözleşmeleri güçlendirmeye yönelik ulusal çabaları desteklemeye daha kapsamlı ve somut bir şekilde dahil edecektir.
89. Gerçekleştireceği politika odağı ve doğuracağı artan sosyal kazanımlar da dahil olmak üzere Küresel Koalisyonun faydaları dönüşümseldir ve ampirik olarak doğrulanabilir.
90. ILO, 1952 tarihli ve 102 sayılı Sosyal Güvenlik (Asgari Standartlar) Sözleşmesi ve 2012 tarihli ve 202 sayılı Sosyal Koruma Tabanları Tavsiyesi, hükümlerine uygun olarak yaşlılar için küresel bir sosyal koruma ağının uygulanmasının, düşük gelirli ve düşük-orta gelirli ülkelerde derin demografik ve ekonomik etkiler yaratacağını ve bu ülkelerde on yıl içinde kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasılda (GSYİH) yüzde 14,8'lik bir artışa yol açacağını tahmin etmektedir. Bu ekonomik dönüşüm, yoksulluğu yüzde 6 ve cinsiyete dayalı ücret farklarını yüzde 3,6 azaltacaktır. Gelir eşitsizliği de azalacak, gelir dağılımının en alt yüzde 40'ını elde edenler, toplam gelirden yüzde 2,5 ilave pay elde edecektir.⁶⁵ Maliyetler karşılanamaz değildir. Örneğin, düşük gelirli ve düşük-orta gelirli ülkeler için ulusal yoksulluk sınırında belirlenen yaşlılık aylığı ödenmesinin yıllık maliyeti GSYİH'nın yüzde 1,6'sına eşdeğer olacaktır.⁶⁶ Sahra-altı Afrika için, yıllık maliyet 23,3 milyar ABD Doları olacaktır ve bu, GSYİH'nın yüzde 1,4'ünü ve küresel yıllık resmi kalkınma yardımının yaklaşık yüzde 12,5'ini temsil etmektedir.

Savunuculuk ve politika diyalogu yoluyla sosyal adaletin geliştirilmesi

91. Küresel Sosyal Adalet Koalisyonunun, herkes için sosyal adaleti geliştirmek amacıyla küresel, bölgesel ve ulusal eylemleri artırmak için ILO bileşenlerinin çok çeşitli önemli paydaşlarla bir araya gelebileceği bir çerçeve sağlayacaktır. Sosyal diyaloga dayalı olarak her düzeyde politika oluşturma ve karar vermede sosyal adaletin önceliğini ve bu bağlamda artan yatırım ihtiyacını

⁶⁵ILO, *The ILO Monitor on the World of Work: 11. baskı*, 2023, yakında.

⁶⁶ Estimates based on Fabio Durán-Valverde et al., *Financing gaps in social protection: Global estimates and strategies for developing countries in light of the COVID-19 crisis and beyond*, ILO Working Paper, 2020.

savunacaktır.

- 92.** ILO'nun sosyal adaleti geliştirmek için üçlü yapıyı harekete geçirme deneyiminden yararlanan Küresel Koalisyon, ILO bileşenlerini sosyal adalet alanındaki eksiklikleri belirleme ve bunları ulusal sosyal diyalog süreçleri aracılığıyla etkili ve sürdürülebilir bir şekilde ele alacak stratejiler tasarlama konusunda destekleyecektir.⁶⁷ Bu aktörler, örneğin kamu hizmetlerinin kalitesini belirleyen kamu politikalarının şekillendirilmesinde sosyal diyalog yoluyla oynayacakları önemli bir role sahiptir ve bu da iş yaşamı için sonuçlar doğuracaktır.
- 93.** Küresel Koalisyon'un savunuculuk ve politika diyalogu, güvenilir bir bilgi tabanı ile desteklenecektir. Tekrarlanan bir rapor, dünyadaki sosyal adalet durumunun güncel bir resmini sağlayacaktır. Bu rapor, ilgili temalara odaklanacak ve insan hakları ve yeteneklerini geliştirmeye, istihdam ve üretken faaliyetlere yönelik fırsatlara eşit erişimi güvence altına almaya, adil dağıtımı sağlamaya ve adil geçişleri kolaylaştırmaya yönelik yenilikçi ve dönüştürücü politika yaklaşımlarına ışık tutacaktır.

Daha iyi koordine edilmiş bir çok taraflılığın mihenk taşı olarak sosyal adalet

- 94.** İnsana yakışır iş, sürdürülebilir kalkınmanın anahtarıdır. İnsana Yakışır İş Gündemi, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi (SKH) 8 ve diğer SKH'lerdeki çok taraflı sisteme tam olarak entegre edilmiş olsa da,⁶⁸ genellikle zor karşılıklı tavizleri içeren rakip öncelikler ilerlemeyi engellemektedir. Küresel Sosyal Adalet Koalisyonu, üçlü yapıyı ve sosyal diyalogu, ağ bağlantılı birçok taraflılığa daha sıkı bir şekilde entegre etmek için önemli bir fırsat sunuyor.
- 95.** Eylül 2023'te BM Genel Kurulu'nun himayesinde toplanacak olan SKH Zirvesi, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin uygulanmasında bir orta noktayı oluşturuyor. Bunun, 2030 yılına kadar SKH'lere ulaşmak için dönüştürücü ve hızlandırılmış eylemler konusunda üst düzey rehberlik sağlaması gerekecektir.
- 96.** Küresel Koalisyon, bu yanıtın bir unsurunu sağlayabilir. BM'nin, özellikle uluslararası kuruluşlar arasında yoğunlaştırılmış uluslararası çok taraflı ve çok paydaşlı işbirliği yoluyla sosyal adaleti ve sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutunu geliştirerek SKH'leri gerçekleştirmeye yönelik potansiyel olarak yüksek etkili girişimlerinden biri olarak düşünülebilir. Ortak bir çerçeve içinde farklı kurumların ilgili görevlerine ilişkin kurumlar arası çalışmalardan doğan sinerjileri gerçekleştirerek, yoksulluk ve eşitsizliğin gidişatını değiştirecek önlemlere yeni bir ivme kazandırabilir.
- 97.** Adil Geçiş için Küresel İstihdam ve Sosyal Koruma Hızlandırıcısı, gelişmiş çok taraflı işbirliğini, ulusal finansman çerçeveleri dahilinde artan yatırımları ve adil geçişleri kolaylaştıran ülke düzeyinde entegre ve koordineli istihdam ve sosyal koruma politikalarının geliştirilmesini amaçlayan böyle tutarlı bir eylem çerçevesini temsil etmektedir. Küresel Hızlandırıcı, Küresel Koalisyonun amaçlarını gerçekleştirmek için bir araç olacaktır. Gelişmekte olan ülkelerde sosyal adaleti sağlamak için stratejik fırsatlar ve özel müdahale yöntemleri yaratır. Temel sosyal yatırımlar için ivme ve destek oluştururken, politika entegrasyonu ve uluslararası politika tutarlılığı ile ilgili durumu ortaya koyarak Küresel Koalisyon içindeki ortaklıkları teşvik edecektir.
- 98.** Diğer eylem çerçeveleri şunları içermektedir: Uluslararası Eşit Ücret Koalisyonu; Küresel Bakım

⁶⁷Bu yaklaşım, çalışma yaşamındaki eşitsizlikleri azaltmak ve önlemek için kapsamlı ve entegre ILO stratejisine göre yönlendirilecektir. Bkz. ILO, *Çalışma yaşamındaki eşitsizlikleri azaltmak ve önlemek için kapsamlı ve entegre ILO stratejisi*, GB.346/INS/5, 2022.

⁶⁸Ayrıca bkz. Ekonomik ve Sosyal Konsey, Karar 2007/2, *Birleşmiş Milletler sisteminin herkes için tam ve üretken istihdam ve insana yakışır iş sağlamadaki rolü* (2007).

İttifakı; 2021'deki Gıda Sistemleri Zirvesi sonucu ortaya çıkan Tüm Gıda Sistemleri Çalışanları için İnsana Yakışır İş ve Geçinme Gelirleri ve Ücretlerine İlişkin Eylem Koalisyonu ve İşler için İklim Eylemi girişimi. 2022'de Dönüşen Eğitim Zirvesi'nden ortaya çıkan ve yeni kurulan Öğretmenlik Mesleği Üst Düzey Heyeti, entegre eylemleri ileriye taşımak için bir başka önemli fırsattır.

99. Bu girişimler, sosyal adaleti geliştirmek ve ilerlemeyi hızlandırmak isteyen ülkeler için desteği güçlendirmeye yönelik pratik yöntemler sağlamaktadır. Paylaşılan bir çerçeve içinde entegre kurumlar arası çalışmalardan kaynaklanan sinerjileri ve daha iyi koordine edilmiş çok taraflılığın faydalarını somut bir şekilde ortaya koymaktadırlar.
100. 2024'teki Geleceğin Zirvesi öncesinde Küresel Koalisyon, Eylül 2023'deki SKH Zirvesi'nde ortaya konulacak önerilerin gerçekleştirilmesine nasıl katkıda bulunabilecekleri de dahil olmak üzere bu çok taraflı işbirliği ve koordinasyon yöntemlerini sergilemek için bir platform işlevi görebilir.
101. Küresel hedefimiz, karşılaştığımız zorlukların boyutu ile orantılı olmalıdır. Birlikte BM Genel Sekreterinin 2025 için önerdiği Dünya Sosyal Zirvesi öncesinde sosyal adalet alanında ilerlemeyi hızlandırmak için öncü bir siyasi platform olarak hizmet edecek ve herhangi bir takip eylem planında sosyal adalet ihtiyacını somut bir şekilde ortaya koyabilecek bir Koalisyon oluşturmamız gerekmektedir.

Daha fazla politika tutarlılığı için uluslararası politika koordinasyonu

102. IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), eşitsizlikleri giderme ve istihdam ve yeterli bir yaşam standardı için fırsatlar yaratma ihtiyacını kabul etmektedir.⁶⁹ Tam, üretken ve özgürce seçilmiş iş imkanlarını desteklemek ve en savunmasız olanları korumaya yönelik tabanlar da dahil olmak üzere genel sosyal korumaya erişimi sağlamak için ilgili ortak eylemlere ihtiyaç bulunmaktadır.
103. Ülkelerin tek başına sosyal adalet için gerekli koşulları sağlayamadığı diğer politika alanlarında da uluslararası eşgüdümeye duyulan ihtiyaç artmaktadır. Örnekler arasında uluslararası vergi rekabetinin sosyal koruma ve kamu hizmetlerine ilişkin finansman imkanlarını zayıflatması veya değer zincirlerinde ulusal yasaları uygulamaya ve yürütmeye yönelik zayıf yönetim ve yetersiz kurumsal kapasitenin işyerindeki temel ilke ve haklara saygıyı baltalaması gibi durumlar bulunmaktadır.
104. Ayrıca, sosyal yatırımları teşvik etmek ve politikaların, çerçevelerin ve kurumların işyerindeki temel ilke ve haklara saygıyı geliştirmesini, tam, üretken ve özgürce seçilmiş istihdamı desteklemesini, evrensel sosyal korumaya katkıda bulunmasını ve ülkelerin işin kapsayıcı ve etkili yönetişimini sağlamak için pratik olarak çok daha fazlası yapılabilir.
105. Küresel Sosyal Adalet Koalisyonu, Dünya Bankası, IMF, bölgesel kalkınma bankaları ve ILO arasında üst düzey diyalog ve katılım için bir araç olabilir, böylece her kurum görevini daha iyi yerine getirebilir ve sonuçta ilgili ülkelerdeki faydalanıcılarına, yani hükümetlere ve işçi ve işveren kuruluşlarına, kişilere ve işletmelere yardımcı olabilir. Uluslararası ve ulusal düzeylerde politikaların daha tutarlı olması için işbirliği ve eşgüdümü geliştirmeye hizmet edebilir. Bu, şunları içerebilir:

⁶⁹Uluslararası Para Fonu Sözleşmesi'nin 1. Maddesi, IMF'nin "uluslararası ticaretin genişlemesini ve dengeli büyümesini kolaylaştırmayı ve bu suretle ekonomi politikasının birincil hedefleri olarak yüksek istihdam ve reel gelir [...] seviyelerini teşvik etmeyi ve sürdürmeyi" içeren amaçlarını açıklamaktadır. Dünya Bankası'nın hedefleri, aşırı yoksulluğu sona erdirmek ve ortak refahı sürdürülebilir bir şekilde teşvik etmektir. Dünya Ticaret Örgütü'nün Kurulmasına İlişkin Marakeş Anlaşması'nın Önsözünde, ticaretin, yaşam standartlarını yükseltmek, tam istihdamı ve istikrarlı bir şekilde artan yüksek gerçek gelir ve fiili talep hacmini sağlamak ve dünya kaynaklarının optimum kullanımını sağlarken mal ve hizmet üretimini ve ticaretini artırmak amacıyla yürütülmesi gerektiği kabul edilmektedir.

- (a) yatırım ve kalkınma projelerinde daha fazla sosyal güvence sağlanması;
 - (b) 2021 ile 2023 yılları arasında gerçekleştirilen ILO-IMF pilot⁷⁰ uygulamalarını temel alarak ve bu işbirliğini daha fazla ülkeye yayarak, tam istihdam için mali alanın genişletilmesi ve bir sosyal koruma tabanının oluşturulması için seçeneklerin belirlenmesine yönelik ortak çalışmalar;
 - (c) borçların yeniden yapılandırılması için sosyal olarak sürdürülebilir çerçeveler konusunda ILO'nun üçlü unsurlarıyla diyalog;
 - (d) Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine Ulaşmak için Evrensel Sosyal Koruma Küresel Ortaklığı'ndan (USP2030) yararlanarak haklara dayalı genel sosyal koruma sistemleri kurmak için ILO ve Dünya Bankası arasında ülke düzeyinde ortak çalışma; ve
 - (e) kriz zamanlarında kurumsal programların sosyal boyutu tam olarak içermesini, işleri güvence altına almasını ve daha kapsayıcı, sürdürülebilir ve dayanıklı bir iyileşme sağlamak için bir sosyal koruma zeminini garanti etmesini sağlamak için krizle mücadele çerçevesine dayalı olarak Dünya Bankası ve IMF ile birlikte çalışma. COVID-19 krizi bunun mümkün olduğunu gösterdi. Ancak bunun borç sıkıntısı çeken ve sınırlı mali alana sahip ülkeler için de uygulanabilir olmasını sağlamak gerekmektedir.
- 106.** Benzer şekilde Küresel Koalisyon, ticareti ve insana yakışır işi daha iyi bütünleştirecek ve adil geçişleri kolaylaştıracak şekilde tedarik zincirlerinin sosyal boyutunu göz önünde bulundurarak DTÖ ile ortak araştırma ve işbirliği yoluyla ILO'nun etkinliğini artırabilir. Küresel Koalisyon, ticaret ve yatırımla birlikte insana yakışır iş kurumlarına yerel yatırım desteğini artırmak, fırsatlardan yararlanmak ve muhtemel maliyetleri azaltmak için gerekli politikalar ve kurumlar konusunda diyaloga girme çabaları için siyasi bir platform sağlayabilir.

Yeniden uygulamaya konulan bir sosyal sözleşme için yeniden canlandırılan üçlü yapı

- 107.** BM Genel Sekreteri, *Ortak Gündemimiz* raporunda, ulusal düzeyde insan haklarına dayalı yenilenmiş bir toplumsal sözleşme çağrısında bulunuyor. Bu çağrının birçok kişi tarafından tekrarlanması karşın yenilenen toplumsal sözleşmenin nasıl olması gerektiği konusunda bakış açıları arasında farklılıklar bulunmaktadır.
- 108.** ILO, bu düzenlemelerin şekillendirilmesinde veya yenilenmesinde önemli bir role sahiptir. Kural koyucu bir kurum olarak üçlü yapısı ve işlevi, öncelikleri belirleme, sosyal adaleti geliştirme ve ulusal düzeyde sosyal diyalog süreçleri yoluyla sosyal sözleşmeyi yenileme alanlarında ILO'ya belirgin avantajlar sunmaktadır.
- 109.** Tutumların taban tabana zıt görüldüğü ve zor kararların kaçınılmaz olduğu geçmiş örneklerde, hükümetler ve işveren ve işçi örgütleri genellikle sosyal diyalog yoluyla fikir birliğine varabilmişlerdir. Bu üçlü konsensüsün değeri, yaratılan güven ve daha sonra benimsenen politikaların kapsayıcılığı ve etkin uygulanması sonucu ortaya çıkmıştır. Bu yönetim modeli, temel işçi haklarına saygı gösterilmesinin sağlanmasında, işleyen işgücü piyasası kurumlarının geliştirilmesinde ve istihdam yaratılması, kapsayıcı büyüme ve sürdürülebilir kalkınma için elverişli koşullar yaratılmasında etkili olmuştur.
- 110.** Politika oluşturması ve uygulaması, kapasite ve kamu hizmetlerine yapılan yatırımlar ve bunların finansmanı ile ilgili seçimlerin sosyal adalete öncelik vermesi için üçlü yapıyı yeniden

⁷⁰Pilot ülkelerden ikisi program vakalarıydı ve diğer ikisi de gözetim ülkeleriydi. Bu ülkeler Irak, Mozambik, Togo ve Özbekistan'dı.

canlandırmaya ve sosyal diyaloga yönelik taahhütleri yenilemeye acil olarak ihtiyaç duyulmaktadır. İşveren ve işçi örgütleri, önemli katkılarda bulunabilmeleri ve ortak çözümler sunabilmeleri için gerekli ölçüde tanınma ve desteğe ihtiyaç duyacaklardır. Bunlar, hükümetlerle sosyal diyaloga girmeleri yoluyla sosyal sözleşmeyi yenilemeyi amaçlayan kanallardır.

- 111.** Kritik bir noktada bulunuyoruz. Yoksulluk her yerde refaha yönelik bir tehdit olmaya devam ediyor. Çalışma yaşamında dönüştürücü bir değişimin yaşandığı bir dönemde ILO, sosyal adalete ilişkin anayasal görevini "en kararlı şekilde" sürdürmeyi kabul etti.⁷¹ Eylemlerimize rehberlik edecek stratejiler benimsedik. Ve ILO Tüzüğünde öngörüldüğü gibi diğer kritik aktörlerin daha kapsamlı katılımı da dahil olmak üzere fikir birliğine varmak, bu eylemleri hızlandırmak ve yetkilerimizi yerine getirmek için gerekli kurumsal araçlara sahibiz. Şimdi bir Küresel Sosyal Adalet Koalisyonu kurma zamanıdır.

⁷¹Yüzüncü Yıl Bildirgesi, Bölüm I(D).